

Persian Non-Standard Linguistic Patterns in Tabnak Site

Asghar Esmaeili*

Associate Professor in Persian Literature, Faculty of Encyclopedia Research, Institute for Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran

Abstract

The transmission of messages through new communication channels, such as websites, is one of the novel tasks that language has undertaken, and the expansion of such linguistic communications necessitates further research in this area. The plurality of both authors and audiences on websites has resulted in these platforms serving as mediums for promoting either standard or, in some instances, non-standard linguistic patterns; thus, provided that sound and standard prose underpins the writing on these websites, they can also be regarded as tools for teaching standard language models. In this study, the Tabnak news website was examined from this perspective, and its news articles from Farvardin to Shahrivar 1401 were analyzed regarding the application of non-standard linguistic patterns in Persian. Following the analysis, the findings were categorized into three groups: 1. Technical Editing: Involving the punctuation rules of

*Corresponding Author: a.esmaeili@ihcs.ac.ir

How to Cite: Esmaeili, A. (2025). Persian Non-Standard Linguistic Patterns in Tabnak Site. *Language Science Studies*, 12(21), 321-372. doi: [10.22054/ls.2025.85696.1709](https://doi.org/10.22054/ls.2025.85696.1709).

the Persian script. 2. Linguistic Editing: Encompassing the examination of non-standard forms in three categories: nouns, verbs, and particles. 3. Rhetorical Editing: Comprising clichés, improper borrowing of linguistic expressions, and spurious innovations. In each category, non-standard forms were identified and their standard counterparts were provided to reinforce practical applicability. The results indicate that non-standard linguistic patterns were most prevalent in the second category, namely linguistic editing, compared to the other groups. Consequently, there is a clear need for enhanced practical training on this issue for the target audience—namely, journalists and editors of news websites—and, from a research perspective, the generalizability of these findings may be improved by expanding the sample size.

1. Introduction

Today, the Persian language undertakes crucial functions, such as information dissemination, in new contexts like websites. This necessitates an examination of the language and its characteristics within this medium. As the content of these websites is prepared rapidly, meticulous attention to the correct application of linguistic principles diminishes. Consequently, certain non-standard linguistic patterns, particularly those introduced through the translation of foreign news websites, gradually infiltrate the language. Given the vast audience of these media outlets, these patterns are rapidly disseminated and subsequently adopted in other written genres. To prevent this, it is essential to analyze the text of news websites, identify non-standard patterns, and demonstrate their correct forms. The media language variety is used in radio and television, newspapers, non-specialist periodicals, and, more recently, on the internet. Since news websites are considered the modern form of

newspapers and periodicals, they fall into this category. The audience for this variety is the public, and due to the high speed of content production, errors and mistakes find their way into its linguistic patterns. Deviation from the standard variety is more prevalent in this genre than in others. Therefore, contributing to the standardization of this variety is of paramount importance, as the ever-increasing audience and the omnipresence (anytime, anywhere access) of digital media exponentially amplify the propagation of non-standard linguistic patterns.

2. Literature Review

The following two studies have examined non-standard patterns from the perspectives of technical and linguistic editing:

- Khalili Ardali, Vahid, et al. (2017). *The Status of Persian Writing in High-Traffic National Websites from the Perspective of Technical Editing Principles*. Research in Persian Language and Literature, 46, 69-98.
- Khalili Ardali, Vahid, et al. (2018). *Non-Standard Patterns in the Writing of High-Traffic Websites from the Perspective of Linguistic Editing Principles (Verb, Noun, and Particle)*. Literary Criticism and Stylistics Research, 32, 11-42.

The present study, in addition to the two mentioned above, will also address rhetorical editing to provide a more comprehensive overview of non-standard linguistic patterns.

3. Discussion

Standard Persian is the universal and unifying variety among the languages and dialects spoken across various geographical regions of Iran. This variety, which is close to the spoken form, is used by the educated and serves as the language of mass media and education.

Standard Persian must convey concepts to the reader or audience using the most fluent words and sentences, a unified orthography, and correct grammar.

This language is free from redundancy, cliché, ambiguity, unintended double entendre, colloquialisms, purist tendencies, contrived Arabicisms, calquing from foreign languages, and linguistic errors.

In this research, non-standard linguistic patterns on the Tabnak news website were investigated. For this purpose, news items from this website for the period from Farvardin to Shahrivar 1401 (March-September 2022) were initially extracted, amounting to 50 news items per day. These sentences were analyzed at three levels: technical editing, linguistic editing, and rhetorical editing.

4. Results & Conclusion

In the technical editing section, Persian orthography was one of the criteria examined. The results indicated that non-standard forms in compounds (of various types) were repeated 271 times, representing the highest frequency. Following compounds, non-standard spellings of the hamza (glottal stop) with 142 instances ranked second. The third highest frequency belonged to the suffixes *-tar* and *-tarin* ‘comparative and superlative’ respectively with 97 instances. The spelling of *be* (of various types) occurred 82 times; the spelling of *in*, *ān*, *hamin*, *hamān*, *hič* ‘this, that, this same, that same, none’ respectively, 69 times; the spelling of possessive pronouns 58 times; prefixes 28 times; words with dual accepted spellings 21 times; and the spelling of *-am*, *-i*, *ast* ‘verb endings and enclitics’ with 14 repetitions, occupied the subsequent ranks.

Another part of the technical editing pertained to punctuation. The results of this section were as follows: the incorrect use or omission of the semicolon was more frequent than other punctuation marks. The

third part of the technical editing concerned the use of numerals and digits, in which 5 instances non-compliant with the standard pattern were identified from the Tabnak website.

To facilitate the analysis, the linguistic editing section was divided into three groups: noun, verb, and particle.

- In the "noun" section, criteria such as foreign words, common linguistic errors, other linguistic errors, feminine adjectives, non-standard plurals, and the use of definite forms instead of indefinite were analyzed. The most frequent non-standard uses of nouns on the Tabnak news website pertained to linguistic errors.
- In the linguistic editing of "verbs," non-standard uses such as lengthy verbs, inappropriate verbs, participial phrases, omission of verb components, sequence of verbs, lack of verb agreement, separation of compound verb components, and inappropriate use of the passive voice had the highest frequency on the Tabnak news website.
- In the linguistic editing of "particles," the non-standard use of prepositions, conjunctions, the object marker *rā*, and the coordinated use of *va* 'and' and *yā* 'or' were examined, with the highest frequency related to the non-standard use of *rā*.

In the rhetorical editing section, non-standard patterns such as "redundancy," "cliché," "calquing," and "lengthy sentences" were examined, with the highest frequency belonging to calquing.

Among the three indices of technical, linguistic, and rhetorical editing, the highest number of non-standard patterns was found in linguistic editing, revealing the necessity for further training and research in this area.

The findings of this research can be beneficial and applicable for journalists of news websites, editors, and individuals who publish content in cyberspace.

Keywords: non-standard language patterns, media type of language, news website, standard language.

الگوهای زبانی غیرمعیار فارسی در سایت خبری تابناک

دانشیار زبان و ادبیات فارسی، پژوهشکده دانشنامه‌نگاری، پژوهشگاه علوم انسانی
و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران

اصغر اسمعیلی *

چکیده

انتقال پیام از راه‌های ارتباطی جدید مانند وبگاه‌ها یکی از وظایف جدیدی است که زبان عهده‌دار آن شده است و گسترش این نوع ارتباطات زبانی، پژوهش‌هایی بیشتر در این باره می‌طلبد. تعدد نویسندگان و نیز مخاطبان وبگاه‌ها، باعث شده خود این وبگاه‌ها بستری برای ترویج الگوهای زبانی معیار یا در مواردی غیرمعیار باشند؛ از این رو در صورتی که نثر سالم و معیار مبنای نوشتار این وبگاه‌ها باشد، می‌توان آنها را ابزار آموزش الگوهای معیار زبانی هم دانست. در این پژوهش، وبگاه خبری تابناک و اخبار آن در بازه زمانی فروردین تا شهریور ۱۴۰۱ از نظر کاربرد الگوهای زبانی غیرمعیار فارسی بررسی و نتایج در سه گروه عرضه شده است: ۱. ویرایش فنی، شامل دستور خط فارسی، نشانه‌گذاری؛ ۲. ویرایش زبانی، شامل بررسی غیرمعیارها در سه مقوله اسم، فعل و حرف؛ ۳. ویرایش بلاغی، شامل کلیشه‌های زبانی، گرت‌برداری و نوآوری کاذب. در هر سه مقوله، غیرمعیارها یافته شده و صورت معیار آن نشان داده شده تا کاربردی بودن آنها تقویت شود. نتایج نشان می‌دهد الگوهای زبانی غیرمعیار در سطح دوم بررسی، یعنی ویرایش زبانی بسامدی بیشتر از سایر گروه‌ها دارند و از این رو ضرورت دارد آموزش‌های کاربردی بیشتری به گروه هدف، یعنی خبرنگاران و ویراستاران وبگاه‌های خبری ارائه شود و در بخش‌های اول و سوم (فنی و بلاغی) پژوهش هم، می‌توان با افزایش نمونه‌های بررسی، نتایج را تعمیم داد.

کلیدواژه‌ها: زبان معیار، الگوهای غیرمعیار زبانی، گونه زبان رسانه، وبگاه خبری.

* نویسنده مسئول: a.esmaeili@ihcs.ac.ir

این اثر تحت حمایت مادی بنیاد ملی علم ایران (INSF)، برگرفته از طرح شماره ۴۰۱۵۹۲۴ انجام شده است.

۱. مقدمه

امروزه زبان فارسی در بسترهای جدیدی مانند وبگاه‌ها وظایف مهمی چون اطلاع‌رسانی را عهده‌دار شده و این مسئله ایجاب می‌کند تا زبان و ویژگی‌های آن در این بستر بررسی شود. از آنجا که محتوای این وبگاه‌ها به سرعت آماده‌سازی می‌شوند، دقت در کاربرد صحیح اصول زبانی کاهش می‌یابد و به تدریج برخی الگوهای زبانی غیرمعیار، به‌ویژه از راه ترجمه وبگاه‌های خبری بیگانه، به آنها راه می‌یابد. با توجه به گستردگی مخاطبان این رسانه‌ها، این الگوها به سرعت منتشر می‌شوند و در گونه‌های نوشتاری دیگر نیز جای می‌گیرند. برای جلوگیری از این امر، بررسی متن وبگاه‌های خبری و استخراج الگوهای غیرمعیار و نشان‌دادن صورت درست آنها امری ضروری است.

گونه زبان رسانه در رادیو و تلویزیون، روزنامه‌ها، مطبوعات غیرتخصصی و اخیراً در اینترنت کاربرد دارد. سایت‌های خبری نیز، از این رهگذر که شکل امروزی روزنامه و مطبوعات به‌شمار می‌آیند، در این دسته جای می‌گیرند. مخاطب این گونه، مردم عادی هستند و به علت سرعت در تولید محتوا، اشتباهات و غلطهایی در الگوهای زبانی آنها راه می‌یابد و انحراف از گونه معیار در این گونه بیش از سایر گونه‌هاست. از این رو، کمک به معیارسازی در این گونه از آن جهت اهمیت پیدا می‌کند که گسترش روزافزون مخاطبان و همه‌زمانی و همه‌مکانی بودن رسانه‌های دیجیتال، اشاعه الگوهای زبانی غیرمعیار را صدچندان می‌کند.

۲. پیشینه پژوهش

در دو پژوهش زیر الگوهای غیرمعیار از منظر ویرایش فنی و همچنین، زبانی بررسی شده است.

خلیلی اردلی و همکاران (۱۳۹۶) وضعیت نگارش فارسی را در وبسایت‌های پربیننده کشور از منظر اصول ویرایش فنی بررسی کرده است.

در پژوهش دیگری نیز، خلیلی اردلی و همکاران (۱۳۹۷) الگوهای غیرمعیار در نوشتار پایگاه‌های اینترنتی پربیننده را از منظر اصول ویرایش زبانی (فعل و اسم و حرف) تشریح کرده است.

پژوهش حاضر علاوه بر دو مورد فوق، ویرایش بلاغی را نیز بررسی خواهد کرد تا تصویر کامل‌تری از الگوهای غیرمعیار زبانی عرضه کند.

۳. مبانی نظری

محور عمده این پژوهش، شناسایی الگوهای غیرمعیار زبان فارسی است. به این منظور، ابتدا باید به تعریف زبان معیار^۱ برسیم. بررسی‌ها نشان می‌دهد هریک از پژوهشگران پیشین از زاویه نگاه خود به این مسئله نگریسته‌اند.

از نظر ناتل خانلری (۱۳۴۷: ۸۴)، زبان معیار یکی از لهجه‌های معمول در یک سرزمین است که به حکم ضرورت و به‌عنوان وسیله ارتباط میان اقوامی که باهم وجه اشتراکی دارند، تعمیم می‌یابد و در اموری که مشترک میان همه اقوام است، به کار می‌رود.

فرشیدورد (۱۳۵۴)، ضمن بیان نمودهای زبان فارسی و تأثیر جغرافیا بر آن، به کثرتی وحدت‌بخش به نام زبان معیار اشاره می‌کند که تمام لهجه‌ها و گویش‌ها را به هم متصل می‌کند. از نظر او زبان معیار لهجه‌ای مافوق لهجه‌های دیگر است که جنبه ادبی و فرهنگی پیدا می‌کند و گویندگان آن لهجه‌ها، آن را به‌عنوان مهم‌ترین گونه زبان ملی پذیرفته‌اند. او به انواع گونه‌های گفتاری و نوشتاری زبان معیار اشاره می‌کند و تقسیم‌بندی‌های دیگری مانند حقوقی، طبی، فلسفی و خبری برای زبان قائل می‌شود.

پرهام (۱۳۵۶) پذیرش ذوق عمومی جامعه را در درست و غلط، معیار می‌داند. او معتقد است ساختن معیار کار مردم است و بر اثر روابط اجتماعی و اقتصادی آنها خودبه‌خود، به‌وجود می‌آید. وی کوشش در معیارسازی را کوششی بیهوده می‌داند (پرهام، ۱۳۵۶: ۶).

1. standard

صادقی (۱۳۶۲) زبان معیار را زبان درس‌خواندگان می‌داند که مرجع صورت‌های درست و غلطی است که اصول آن در کتب دستور زبان مطرح شده و نهادهایی چون فرهنگستان باید از آن پاسداری کنند.

نجفی (۱۳۶۶) از زبان فصیح به جای زبان معیار استفاده می‌کند؛ از نظر او زبان فصیح، زبان افراد با فرهنگ و تحصیلکرده کشور است و این زبان در بیان دقایق فکری و معنوی توانمند است و از طریق آن، می‌توان رساله‌ای علمی یا مقاله‌ای فلسفی را بیان کرد. مدرّسی (۱۳۶۸) زبان معیار را گونه معتبر یک زبان می‌داند که تحصیلکردگان در مراکز فرهنگی و سیاسی کشور آن را به کار می‌برند. این گونه ورای گونه‌های منطقه‌ای و اجتماعی قرار دارد و در جایگاه زبان رسمی، در آموزش، رسانه‌های گروهی و نوشتار استفاده می‌شود.

سمیعی گیلانی (۱۳۷۹) زبان معیار فارسی را زبانی می‌داند که عاری از خطاهای زبانی و برخی ویژگی‌های دیگر است؛ از جمله اینکه عناصر زبانی مهجور و متروک (مانند چنان به جای چنان) در آن راه ندارد؛ سره‌نویسی در آن جایی ندارد؛ از گزیده‌برداری از زبان‌های بیگانه دور است؛ از کاربرد عناصر زبان محلی در آن اجتناب می‌شود؛ عناصر مختص شعر در آن استفاده نمی‌شود؛ از عربی‌گرایی متکلفانه به دور است و از رسم الخطّ واحدی پیروی می‌کند (سمیعی گیلانی، ۱۳۷۴: ۲-۶).

رضایی (۱۳۸۳) ضمن اشاره به اینکه زبان معیار زبانی است که به عنوان الگو در جامعه پذیرفته شده و افراد تحصیلکرده، مطبوعات و صداوسیما از آن استفاده می‌کنند، ویژگی‌هایی برای آن قائل شده است که عبارت‌اند از: بی‌نشان بودن، نداشتن عناصر زبانی مهجور، سازگاری با عادت و شم زبانی گویندگان، رسمیت و ادب، به کار نبردن افراطی عناصر بیگانه.

شهدادی (۱۳۸۴) زبان معیار را زبانی می‌داند که قانونی‌تر، درست‌تر و مرکزی‌تر شناخته می‌شود. او ویژگی‌های زبان معیار فارسی را چنین برمی‌شمارد: ساده‌گرایی (در سطح جملات: جملات ساده)، اعتدال‌گرایی (گرایش مطلق به عربی‌نویسی و فرار از کلمات عربی، هیچ یک مطلوب نیست)، محتواگرایی، بی‌سبک‌بودگی، جمع‌گرایی و

عاری بودن از فردی و خصوصی گرایی، زبان گرایی و ادبیات گریزی، محاوره گریزی در عین بهره گیری از زبان عامه و پویای امروز، کهنه پرهیزی، گویش گریزی، جنسیت گریزی و بی لحن بودگی، خودبسندگی و موقعیت مندی.

سارلی (۱۳۸۷) معتقد است برخی منتقدان امروزی با ردّ و تخطئه برخی الگوهای زبانی، در واقع الگوی معیار فارسی را به دست داده اند؛ این الگوها عبارت اند از: تأثیرپذیری از ترجمه؛ به کار نرفتن در متون هزار و دویست سال گذشته، غلط نحوی، غلط صرفی، به کار نرفتن در زبان درس خواندگان، ناکافی بودن از لحاظ معنایی، داشتن معادل مفهوم تر و فارسی تر لغات بیگانه، درازگویی، نوآوری کاذب، واژه بیگانه، رعایت نکردن ترتیب اجزای جمله و تناسب نداشتن اصطلاحات با مخاطبان (سارلی، ۱۳۸۷: ۳۴۸).

در جمع بندی تعاریف و آرای فوق می توان بیان کرد: زبان معیار فارسی گونه فراگیر و وحدت بخش میان زبان ها و لهجه هایی است که در نقاط مختلف جغرافیایی ایران، به آنها صحبت می شود؛ این گونه نزدیک به گفتار را درس خواندگان به کار می گیرند و زبان رسانه های جمعی و آموزش نیز همان است؛ زبان معیار باید با روان ترین کلمات و جملات و با رسم الخط واحد و دستور صحیح، مفاهیم را به خواننده یا مخاطب منتقل کند. این زبان عاری از حشو، کلیشه، کژتابی، ایهام، عامیانه نویسی، سره گرایی، عربی گرایی متکلفانه، گرتهداری از زبان های بیگانه و خطاهای زبانی است.

۴. شیوه پژوهش

در پژوهش حاضر، با توجه به آنچه در تعاریف فوق ذکر شد، تلاش شد الگوهای زبانی غیرمعیار در سایت خبری تابناک، در بازه زمانی آغاز فروردین تا پایان شهریور ۱۴۰۱ در سه سطح فنی، زبانی و بلاغی بررسی شود. با استفاده از پژوهش پیمایشی و مدل مفهومی الگوهای زبانی غیرمعیار فارسی (اسمعیلی، ۱۳۹۴: ۲۳)، داده های گردآوری شده از سایت تابناک در سه سطح تحلیل شده و با ارائه بسامد هریک، صورت صحیح معیارهای غلط نیز نشان داده شود.

۵. بررسی و تحلیل فنی، زبانی و بلاغی غیرمعیارها در وبگاه خبری تابناک

برای بررسی الگوهای زبانی غیرمعیار در وبگاه خبری تابناک، ابتدا اخبار این وبگاه در بازه زمانی آغاز فروردین تا شهریور ۱۴۰۱ مطالعه و بررسی شد. برای جلوگیری از تکرار، اختصارات نام این شش ماه به شرح زیر در مقاله آمده است: (ف: فروردین؛ الف: اردیبهشت؛ خ: خرداد؛ ت: تیر؛ م: مرداد؛ ش: شهریور). نتیجه این بررسی استخراج پیکره ۱۷۰ صفحه‌ای بود که انواع مختلفی از غیرمعیارها را دربرمی‌گرفت. برای سهولت بررسی، این غیرمعیارها زیر سه دسته اصلی ویرایش فنی، ویرایش زبانی و ویرایش بلاغی تقسیم‌بندی شدند که هر یک شاخه‌ها و موارد فرعی دیگر را دربرمی‌گیرند.

۱-۵. ویرایش فنی

در این بخش اخبار وبگاه تابناک در این بازه زمانی از نظر دستور خط، نشانه‌گذاری و ... بررسی می‌شود.

۱-۱-۵. دستور خط

خط چهرهٔ مکتوب زبان است و همان‌گونه که زبان از قواعدی به نام «دستور» پیروی می‌کند، خط نیز اصول و ضوابطی دارد که آن را «دستور خط» نامیده‌اند. ویژگی‌های خاص خط فارسی همانند داشتن حروف هم‌آوا^۱، قابلیت جدا و پیوسته‌نویسی کلمات مرکب، کلمات دو یا چنداملایی، املای واژه‌های عربی در فارسی، نگارش پیشوندها و پسوندها و برخی نکات دیگر باعث شده بود در دهه‌های گذشته، تشتت و به‌هم‌ریختگی بسیاری در املای فارسی دیده شود؛ به‌گونه‌ای که با انتخاب تصادفی چند کتاب، حتی از یک ناشر، در دهه ۶۰ یا ۷۰ شمسی، می‌توان این آشفتگی و یکدست‌نبودن را به‌وضوح دید.

از دیگر سو، نظرهای مختلف و متنوع نیز گاه به این آشفتگی‌ها دامن می‌زد تا اینکه فرهنگستان زبان و ادب فارسی با تشکیل جلسات متعدد با شرکت استادان زبان و ادبیات

1. homophone

فارسی و زبان‌شناسی، تدوین قواعدی برای سامان‌بخشی به دستور خط فارسی را پی‌گرفت و نخستین نسخه دستور خط فارسی پس از نظرخواهی از متخصصان، در سال ۱۳۸۰ به تصویب فرهنگستان زبان و ادب فارسی و تنفیذ ریاست جمهوری اسلامی ایران رسید.

با تصویب و ابلاغ این شیوه‌نامه، نهادهای فرهنگی، انتشاراتی و آموزشی به موجب قانون، ملزم به استفاده از آن در منشورات و مکتوبات خود شدند و در طی دو دهه، قواعد و نمونه‌های مختلف دستور خط، بازنگری شد و آخرین نسخه آن در سال ۱۴۰۱ شمسی در اختیار عموم قرار گرفت.

اکنون کتاب دستور خط فارسی مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی و نیز فرهنگ /ملائی خط فارسی از انتشارات فرهنگستان زبان و ادب فارسی، معیارهایی هستند که توانسته‌اند تا حد زیادی قواعد خط فارسی را به یکدستی و انسجام سوق دهند و می‌توان الگوها و قواعد آن را در نوشتارهای گوناگون اجرا کرد.

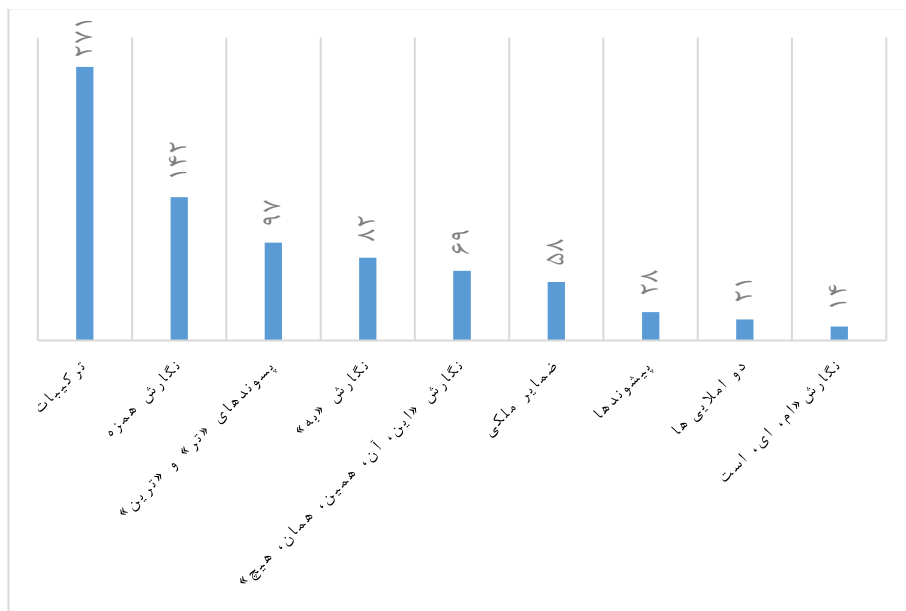
در پژوهش حاضر، پیکره خبری تابناک از حیث رعایت دستور خط فارسی بررسی شد که نتایج آن به این صورت است؛ بررسی آماری بخش‌های مختلف دستور خط فارسی در پایگاه خبری تابناک نشان می‌دهد که غیرمعیارها در ترکیبات (انواع مختلف آن) در ۲۷۱ مورد تکرار شده‌اند که بیشترین بسامد را دارد. پس از ترکیبات، غیرمعیارهای نگارش همزه با ۱۴۲ مورد در ردیف دوم قرار دارند.

سومین بسامد به پسوندهای «تر» و «ترین» با ۹۷ مورد اختصاص دارد؛ نگارش «به» (انواع مختلف) ۸۲ مورد، نگارش «این، آن، همین، همان، هیچ» ۶۹ مورد؛ نگارش ضمایر ملکی ۵۸ مورد، پیشوندها ۲۸ مورد، دواملائی‌ها ۲۱ مورد و نگارش «ام، ای، است...» با ۱۴ مورد در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند که ضرورت آموزش بیشتر در بخش‌های پرسامد را برای خبرنگاران و مسئولان پایگاه‌های خبری آشکار می‌کند. با توجه به گوناگونی غیرمعیارها و تکرار آنها در اخبار بررسی‌شده، پیشنهاد می‌شود این جداول در اختیار نویسندگان، خبرنگاران و اعضای هیئت تحریریه قرار گیرد. همچنین، می‌توان با برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تبیین قواعد ساده دستور خط برای گروه هدف، انسجام، یکدستی و معیارسازی خط فارسی در پایگاه‌های خبری را محقق کرد.

جدول ۱. دستور خط (نگارش همزه)

ردیف	موضوع	غیر معیار	معیار	قاعده	بسامد
۱	نگارش همزه	مسوول	مسئول	همزه میانی با کرسی دندانه (دستور خط، ۱۴۰۱: ۵۳)	۲۰
۲		هیأت	هیئت		۳۴
۳		مسأله	مسئله		۳۱
۴		مسألت	مسئلت		۲
۵		ایده آلی	ایدئال		۲
۶		رئیس جمهوری	رئیس جمهوری		۱۵
۷		مسوولیت پذیری	مسئولیت پذیری		۵
۸		منشاء	منشأ	همزه پایانی روی کرسی الف (دستور خط، ۱۴۰۱: ۵۴)	۲
۹		دغدغه‌ی	دغدغه	یای کامل به جای همزه	۱
۱۰		مسئله‌ی	مسئله		۱
۱۱		اوائل	اوایل	همزه به جای یا	۱
۱۲		فدائی	فدایی		۱
۱۳		آئین	آیین		۶
۱۴		قضائی	قضایی		۱۵
۱۵		ذخائر	ذخایر		۱
۱۶		غائب	غایب		۱
۱۷		آئین نامه	آیین نامه		۳
۱۸		توانائی	توانایی		۱
۱۹		اسرائیل	اسرائیل	یا به جای همزه	۲
۹۷	جمع				

نمودار ۱. فراوانی دستورخط

۵-۲. نشانه‌گذاری

نشانه‌های سجاوندی برای نشان‌دادن مکث و همچنین، بخش‌های ساختاری (جمله، گروه) به کار می‌روند. در پیکره بررسی شده، مواردی از خطای کاربرد نشانه‌ها و استفاده از یک نشانه به جای نشانه دیگر دیده می‌شود. این نمونه‌ها در جدول (۲) و فراوانی آن در نمودار (۲) آمده است:

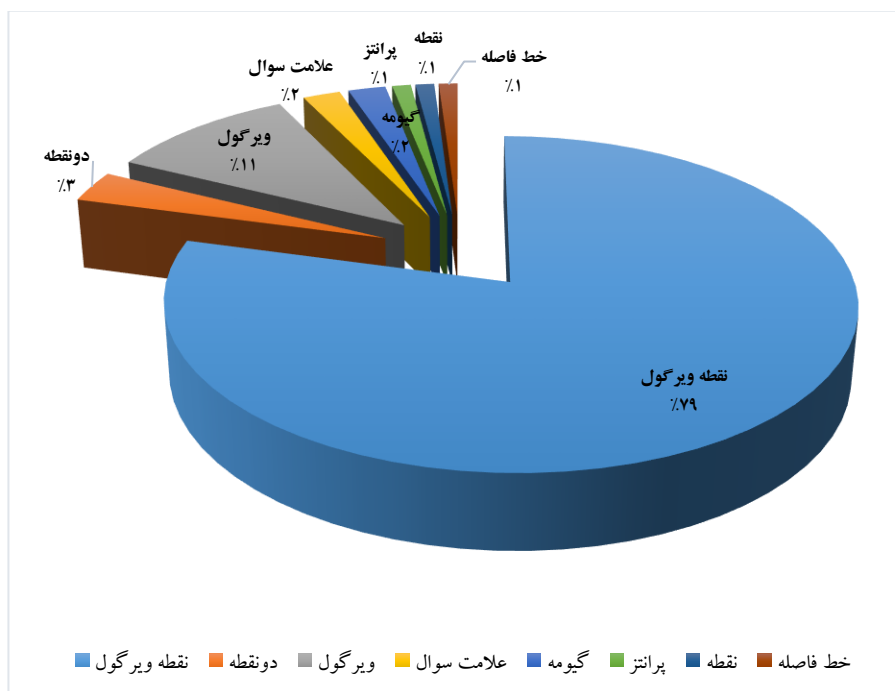
جدول ۲. فراوانی نقطه ویرگول

ردیف	غیرمعیار	معیار	نشانه و قاعده
۱	بازگشت به برجام نه تنها در راستای منافع عدم اشاعه است بلکه به نفع ایران هم هست زیرا تحریم‌ها برداشته خواهد شد اما ایران باید در این زمینه تصمیم‌گیری کند (۱۴ت)	بازگشت به برجام نه تنها در راستای منافع عدم اشاعه است بلکه به نفع ایران هم هست؛ زیرا تحریم‌ها برداشته خواهد شد اما ایران باید در این زمینه تصمیم‌گیری کند.	نقطه ویرگول، پیش از عبارت‌های توضیحی مانند «زیرا»، «بنابراین» و مانند آن می‌آید (سمیعی گیلانی، ۱۳۸۰: ۲۳۱).

ادامه جدول ۲.

ردیف	غیر معیار	معیار	نشانه و قاعده
۲	شورای جهانی سفر و گردشگری اعلام کرد که بخش سفر و گردشگری در ژاپن در سال آینده تقویت قابل توجهی را برای بهبود اقتصادی این کشور ایجاد می کند. زیرا سهم تولید ناخالص داخلی آن نزدیک به سطوح قبل از همه گیری خواهد بود (۱۷ت)	شورای جهانی سفر و گردشگری اعلام کرد که بخش سفر و گردشگری در ژاپن در سال آینده تقویت قابل توجهی را برای بهبود اقتصادی این کشور ایجاد می کند؛ زیرا سهم تولید ناخالص داخلی آن نزدیک به سطوح قبل از همه گیری خواهد بود.	نقطه ویرگول

نمودار ۲. فراوانی نشانه گذاری

۳-۱-۵. نگارش اعداد و ارقام

در بررسی وبگاه خبری تابناک، نکات زیر در مورد نگارش اعداد و ارقام شایان ذکر است: اول، اعداد یکپارچه (بدون واو) به حروف نوشته می‌شوند که این قاعده در ۵ مورد رعایت نشده است؛ از جمله:

غیرمعیار: ۵ مرد کینه‌جو که به جای ربودن شاگرد مغازه، صاحبکار وی را ربوده و شکنجه کرده بودند از سوی پلیس تحت تعقیب قرار گرفتند (۲۹م).

معیار: پنج مرد کینه‌جو که به جای ربودن شاگرد مغازه، صاحبکار وی را ربوده و شکنجه کرده بودند از سوی پلیس تحت تعقیب قرار گرفتند (۲۹م).

دوم: اعدادی که مابین دو عدد واو دارند، به رقم نوشته می‌شوند که این مسئله در ۴ نمونه از پیکره رعایت نشده است؛ از جمله:

استاد میرحسن ارژنگ‌نژاد که از چندی پیش در پی ابتلا به کرونا در بیمارستان بستری بود در سن صد و یک سالگی درگذشت (۲۵م).

استاد میرحسن ارژنگ‌نژاد که از چندی پیش در پی ابتلا به کرونا در بیمارستان بستری بود در ۱۰۱ سالگی درگذشت (۲۵م).

۳-۲-۵. ویرایش زبانی

برای سهولت بررسی، ویرایش زبانی در سه بخش اسم، فعل و حرف بررسی می‌شود:

۳-۲-۵-۱. اسم

در کاربردهای غیرمعیار اسم در سایت خبری تابناک مواردی مانند واژه‌های بیگانه، خطاهای زبانی متداول و نظایر آن بررسی می‌شود.

• واژه‌های بیگانه

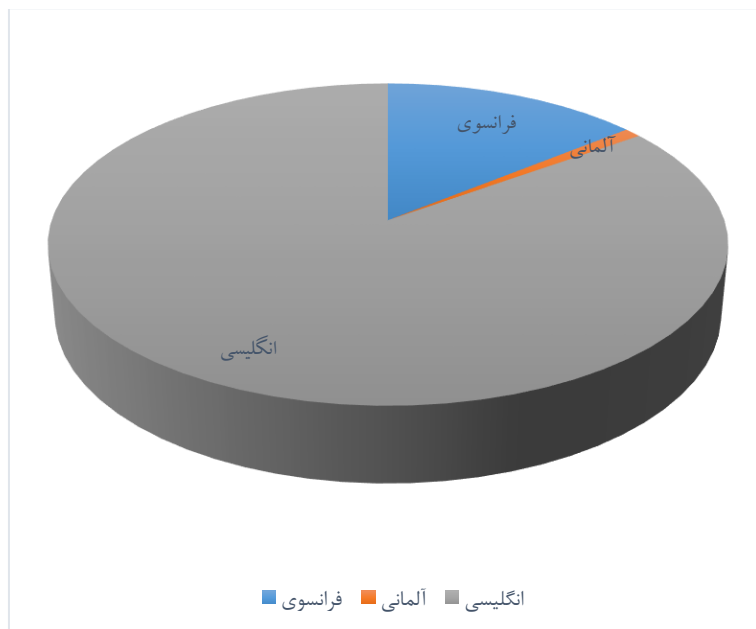
یکی از الگوهای غیرمعیار استخراج شده از پیکره بررسی شده، کاربرد الگوهای بیگانه است. در پیکره خبری تابناک، ۱۰۶ واژه عمومی و تخصصی بیگانه یافته شد که در جدول (۳) ذکر شده‌اند.

از واژه‌های بیگانه ۳۲ مورد به حوزه واژه‌های عمومی مربوط‌اند و بقیه واژه‌های تخصصی هستند که بیشتر در کاربردهای عمومی جای گرفته‌اند. نمودارهای (۳) و (۴) این مسئله را نشان می‌دهند. واژه‌های بیگانه به کاررفته در وبگاه تابناک بیشتر از انگلیسی و در مرحله بعد، از فرانسوی و آلمانی گرفته شده‌اند که در جدول (۳) جزئیات آنها مشاهده می‌شود.

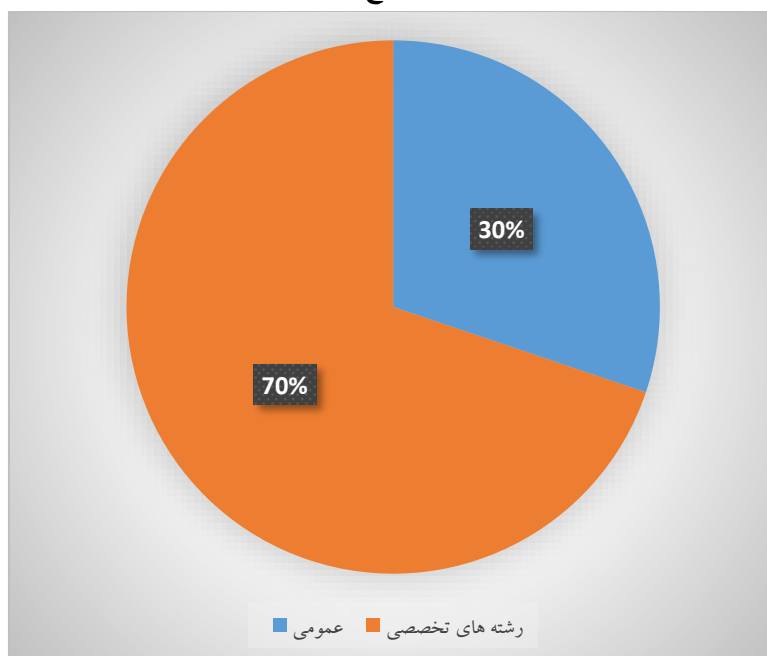
جدول ۳. واژه‌های بیگانه

ردیف	غیر معیار	معیار	بسامد	زبان
۱	دیپلماتیک	سیاسی	۲	انگلیسی
۲	لیست	فهرست، سیاهه	۷	انگلیسی
۳	فاکتور	عامل	۵	انگلیسی
۴	سیستم ایمنی	دستگاه ایمنی	۴	انگلیسی
۵	پتانسیل	توان بالقوه	۳	انگلیسی
۶	سورپرایز	شگفت زده کردن	۱	انگلیسی
۷	پوئن	امتیاز	۱	انگلیسی
۸	انرژی	پرانرژی	۱	انگلیسی
۹	آپشن	حق انتخاب	۱	انگلیسی
۱۰	پکیج	بسته	۳	انگلیسی
۱۱	بادیگارد	جان پاس	۲	انگلیسی
۱۲	اسکورت	همروان	۲	فرانسوی
۱۳	کلیپ	نماهنگ	۲	انگلیسی
۱۴	ماکت	نمونک	۱	فرانسوی
۱۵	گفت	هدیه	۲	انگلیسی
	جمع		۳۷	

نمودار ۳. فراوانی واژه‌های بیگانه

نمودار ۴. فراوانی انواع واژه‌های بیگانه

• خطاهای زبانی متداول

پس از بررسی، خطاهای زبانی زیر در پیکره خبری تابناک یافته شد:

جدول ۴. خطاهای زبانی متداول

ردیف	غیر معیار	معیار	پسامد
۱	با این وجود	با وجود این	۷
۲	دلیل	علت	۶۵
۳	جایگزین	جانشین	۱۳
۴	بالا	زیاد، فراوان	۲۴
۵	پایین	کم	۸
۶	تقدیر	قدردانی	۵
۷	پیرامون	درباره	۴
۸	تسویه	تصفیه	۴
۹	استعفا دادن	استعفا کردن	۴
۱۰	هیچ کدام	هیچ یک	۵
جمع			۱۳۹

مطابق جدول (۴) از خطاهای زبانی متداول، کاربرد «دلیل» به جای «علت» با ۴۷ درصد در رتبه نخست و «بالا» به جای «بیشتر» و نظایر آن با ۱۷ درصد در رتبه دوم قرار گرفته‌اند.

• سایر خطاهای زبانی

برخی دیگر از خطاهای زبانی عبارت‌اند از:

جدول ۵. سایر خطاهای زبانی

ردیف	غیر معیار	معیار	پسامد
۱	برخوردار بودن	داشتن	۶
۲	عدم....	نداشتن، نبودن	۲۴
۳	فاقد چیزی بودن	نداشتن	۶
۴	قابل / غیر قابل	بسته به کلمه «پذیر» و نظایر آن	۳۴

- کاربرد حاصل مصدر به جای اسم

یکی از خطاهای رایج زبانی در وبگاه خبری تابناک، کاربرد حاصل مصدر به جای اسم است که نمونه‌های آن در زیر می‌آید:

نمونه: حمد بن عیسی آل خلیفه، پادشاه بحرین امروز شنبه در شرم الشيخ با عبدالفتاح السیسی، رئیس جمهوری مصر دیدار کرد (۲۸ خ).

حمد بن عیسی آل خلیفه، پادشاه بحرین امروز شنبه در شرم الشيخ با عبدالفتاح السیسی، رئیس جمهور مصر دیدار کرد (۲۸ خ).

- صفت مؤنث

در زبان عربی صفت با موصوف مطابقت می‌کند. البته این تطابق به گونه‌ای است که موصوف باید مؤنث یا جمع غیرجاندار باشد که به ترتیب برای آن می‌توان این نمونه‌ها را ذکر کرد: والدۀ مکرمه، قرون ماضیه.

دستور زبان فارسی جنس مذکر و مؤنث ندارد؛ از این جهت، موصوف و صفت در این زبان با یکدیگر مطابقت ندارند (نجفی، ۱۳۷۰: ۲۵۳-۲۵۴)، اما در مثال‌های پیکره حاضر هم نمونه‌هایی وجود دارد که هم در آن موصوف مفرد عربی با صفت مؤنث به کار رفته است، مانند توافق حاصله (نوع ۱)؛ هم نمونه‌هایی که در آن موصوف فارسی با صفت مؤنث همراه شده است، مانند گزارش واصله، پرونده متشکله (نوع ۲)؛ هم نمونه‌هایی مانند زبان عربی که در آن موصوف جمع عربی غیرجاندار با صفت مؤنث مطابقت کرده است؛ مانند جراحات وارده (نوع ۳).

همه انواع این مطابقت موصوف و صفت در فارسی معیار نباید به کار رود. انواع صفات مؤنث در وبگاه خبری تابناک در جدول (۶) ذکر شده‌اند.

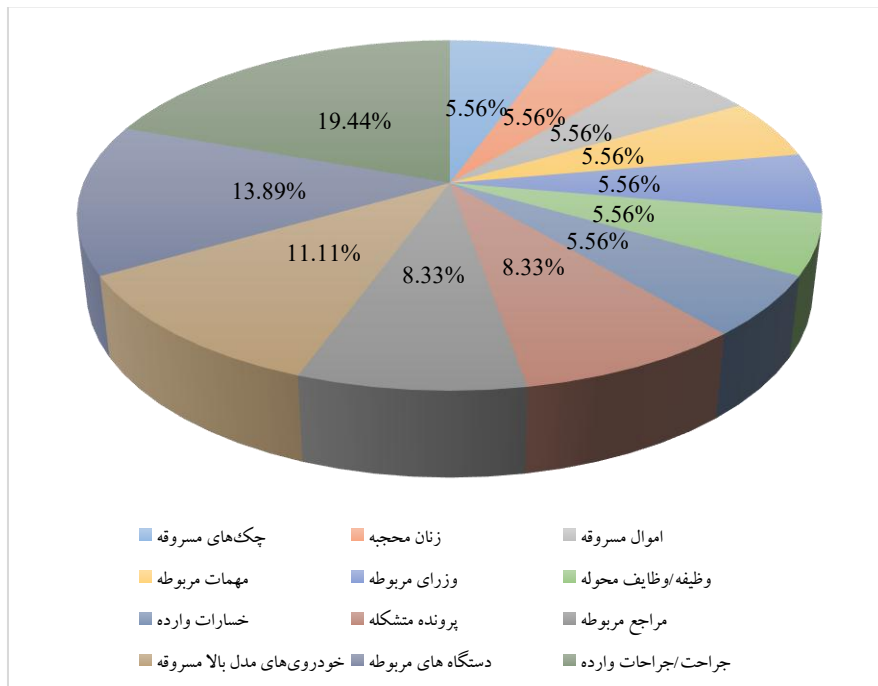
جدول ۶. انواع صفات مؤنث

ردیف	غیرمعیار	معیار	بسامد	نوع
۱	توافق حاصله	توافق حاصل شده	۱	۱
۲	امتیاز مکتسبه	امتیاز کسب شده	۱	۱
۳	خشاب مربوطه	خشاب مربوط	۱	۱
۴	سلاح های مکشوفه	سلاح های کشف شده	۱	۱
۵	شورای مربوطه	شورای مربوط	۱	۱
۶	رای صادره	رای صادر شده	۱	۱
۷	صنف مربوطه	صنف مربوط	۱	۱
۸	مدیران مربوطه	مدیران مربوط	۱	۱
۹	شعبه بازپرسی مربوطه	شعبه بازپرسی مربوط	۱	۱
۱۰	موضوع مطروحه	موضوع طرح شده/موضوع مطرح شده	۱	۱
۱۱	مقام استانی مربوطه	مقام استانی مربوط	۱	۱
۱۲	اتهام های وارده	اتهام های وارد شده	۱	۱
۱۳	شعارهای مطروحه	شعارهای طرح شده	۱	۱
۱۴	مجوز مربوطه	مجوز مربوط	۱	۱
۱۵	دوره مربوطه	دوره مربوط	۱	۱
۱۶	جسد مکشوفه	جسد کشف شده	۱	۱
۱۷	خبر واصله	خبر رسیده	۱	۱
۱۸	وزن وارده	وزن وارد شده	۱	۱
۱۹	گزارش واصله	گزارش رسیده	۱	۲
۲۰	دستگاه های مربوطه	دستگاه های مربوط	۵	۲
۲۱	دستور صادره	دستور صادر شده	۱	۲
۲۲	زیرساخت های مربوطه	زیرساخت های مربوط	۱	۲
۲۳	کالا های وارده	کالا های وارداتی	۱	۲
۲۴	چک های مسروقه	چک های سرقت شده/چک های سرقتی	۲	۲

ادامه جدول ۶.

ردیف	غیرمعیار	معیار	بسامد	نوع
۲۵	بازپرس مربوطه	بازپرس مربوط	۱	۲
۲۶	انبار متروکه	انبار متروک	۱	۲
۲۷	گوشی های مسروقه	گوشی های سرقتی / گوشی های سرقت شده	۱	۲
۲۸	ارگان مربوطه	ارگان مربوط	۱	۲
۲۹	زنان محجبه	زنان باحجاب	۲	۲
۳۰	نرخنامه منتشره	نرخنامه منتشر شده	۱	۲
۳۱	اموال مسروقه	اموال سرقتی / اموال سرقت شده	۲	۳
۳۲	آرای صادره	آرای صادر شده	۱	۳
۳۳	تحقیقات مربوطه	تحقیقات مربوط	۱	۳
۳۴	مهمات مربوطه	مهمات مربوطه	۲	۳
۳۵	اموال مکشوفه	اموال کشف شده	۱	۳
۳۶	شایعات منتشره	شایعات پخش شده / شایعات منتشر شده	۱	۳
۳۷	ضایعات وارده	ضایعات وارد شده	۱	۳
۳۸	مبادی مربوطه	مبادی مربوط	۱	۳
۳۹	مواد مکشوفه	مواد کشف شده	۱	۳
۴۰	مشکلات عدیده	مشکلات متعدد / مشکلات زیاد	۱	۳
۴۱	جراحت / جراحات وارده	جراحت / جراحات وارد شده	۷	۳ و ۱
۴۲	خودروی های مدل بالا مسروقه	خودروی سرقتی / خودروی سرقت شده	۴	۲
۴۳	وزرای مربوطه	وزرای مربوط	۲	۳
۴۴	وظیفه / وظایف محوله	وظیفه / وظایف محول	۲	۳ و ۱
۴۵	پرونده متشکله	پرونده تشکیل شده	۳	۲
۴۶	شکایات مطروحه	شکایات مطرح شده	۱	۳
۴۷	پرونده مختومه	پرونده ختم شده / پرونده بسته شده	۱	۱
۴۸	مراجع مربوطه	مراجع مربوط	۳	۳
۴۹	خسارات وارده	خسارات وارد شده	۲	۳
جمع			۶۳	

نمودار ۵. پربسامدترین صفت‌های مؤنث

• جمع غیرمعیار

جمع‌های غیرمعیار را در پیکره خبری تابناک، می‌توان در سه دسته زیر تقسیم‌بندی کرد: اول: کلمه‌هایی که فارسی هستند، ولی با نشانه جمع عربی «ات» جمع بسته شده‌اند. در زبان معیار این نوع جمع‌بستن پذیرفته نیست (نجفی، ۱۳۸۱: ۱۳۶). برخی شواهد و جملات این نوع جمع در پیکره پایگاه خبری تابناک در زیر می‌آید:

- غیرمعیار: بررسی‌های میدانی بیانگر آن بود که همسر معتاد این زن پس از ارتکاب جنایت از محل گریخته است. بنابراین با صدور دستورات ویژه‌ای از سوی قاضی شعبه ۲۰۸ دادسرای عمومی و انقلاب مشهد، رصدهای اطلاعاتی کارآگاهان برای دستگیری وی آغاز شد (۱۱م).

- معیار: با صدور دستورهای ویژه‌ای از سوی قاضی شعبه ۲۰۸ دادسرای عمومی....

دوم: کلمه‌های عربی که مفرد آنها سه حرفی است؛ جمع بستن آنها با «ات» مطابق زبان معیار نیست (نجفی، ۱۳۸۱: ۱۳۶) (عالی عباس آباد، ۱۳۸۵: ۱۱۲).

- غیرمعیار: به منظور حفظ سلامت شهروندان از باب حقوق عامه و همچنین جلوگیری از خطرات احتمالی جانی، این پل تا اطلاع ثانوی بسته شد.

- معیار: به منظور حفظ سلامت شهروندان از باب حقوق عامه و همچنین جلوگیری از خطرهای احتمالی جانی، این پل تا اطلاع ثانوی بسته شد.

سوم: جمع مکسر از کلمه فارسی که مطابق معیار زبان فارسی نیست (نجفی، ۱۳۸۱: ۲۳).
در نمونه‌ها و شواهد، صورت معیار جمع واژه فارسی «استاد» در فارسی «استادان» و «استادها»ست (نجفی، ۱۳۸۱: ۲۳) و به غلط به صورت «اساتید» به کار رفته است:

- غیرمعیار: فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مراسم بازدید رئیس، اساتید و نخبگان دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی از پارک ملی و فن‌آوری نیروی هوافضای سپاه با بیان اینکه امروز دولت و مجلس انقلابی بر سرکار هستند ... (۱۶ ش).

- معیار: فرمانده نیروی هوافضای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مراسم بازدید رئیس، استادان و نخبگان دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی از پارک ملی و فن‌آوری نیروی هوافضای سپاه با بیان اینکه امروز دولت و مجلس انقلابی بر سرکار هستند.

• معرفی به جای نکره

در نمونه‌های زیر آغاز جمله با اسم معرفه آمده و چون برای مخاطب ناآشناست، صحیح آن است که این اسم به صورت نکره (با علامت ی نکره) بیاید (احمدی گیوی و انوری، ۱۳۷۷: ۶۵-۶۶).

- غیرمعیار: مرد مغازه‌دار که به خاطر پرسیدن قیمت از سوی یک مشتری با او درگیر و باعث مرگش شده بود، بازداشت شد (۵ ت).

- معیار: مرد مغازه‌داری که به خاطر پرسیدن قیمت از سوی یک مشتری با او درگیر و باعث مرگش شده بود، بازداشت شد (۵ ت).

۲-۲-۵. فعل

فعل، اصلی‌ترین بخش جمله است و کاربرد صحیح آن، ارتباط را آسان‌تر و انتقال مفاهیم را بهتر می‌کند. در پیکره خبری و بگانه تابناک استفاده غیرمعیار از «فعل» به صورت‌های زیر بوده است:

• فعل طولانی

فعل‌های طولانی یکی از کاربردهای غیرمعیاری هستند که در زبان رسانه از آنها استفاده می‌شود؛ نائل خانلری این نوع کاربرد را «درازنویسی» نامیده است (نائل خانلری، ۱۳۵۱: ۳۵۶). گفتار سالم و ذوق سلیم فارسی فعل‌های کوتاه‌تری به جای آنها پیشنهاد می‌دهد. نمونه‌های مستخرج از وبگاه تابناک:

- غیرمعیار: پس از هماهنگی با مرجع قضائی از محل‌های مورد نظر بازدید بعمل آمد که این تعداد دستگاه ماینر که به صورت غیرمجاز با برق شهری کار می‌کرد، کشف شد (۱۶ ت).

- معیار: پس از هماهنگی با دستگاه قضایی از محل مورد نظر بازدید شد و تعدادی ماینر کشف شد که با برق شهری کار می‌کردند.

فهرست فعل‌های طولانی استخراج‌شده از این پژوهش و صورت معیار آنها در جدول (۷) می‌آید:

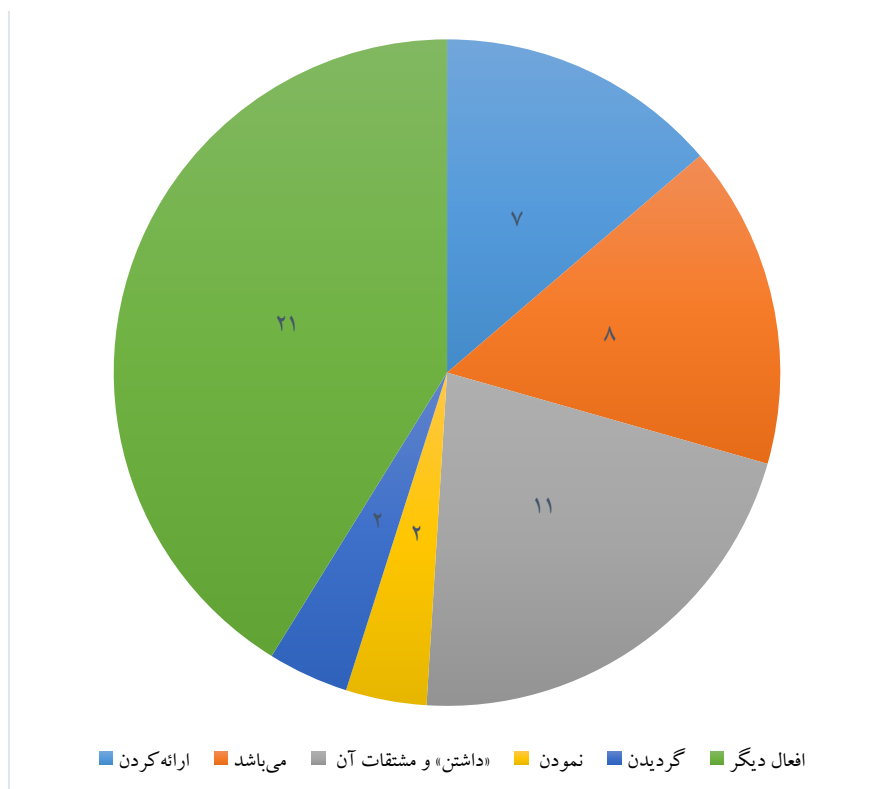
جدول ۷. فعل‌های طولانی

ردیف	غیرمعیار	معیار
۱	اجرای چیزی را مورد توجه قرار دادن	اجرا کردن
۲	بازدید به عمل آمدن	بازدید کردن
۳	وارد فاز اجرایی شدن	اجرا کردن/شدن
۴	مورد بررسی قرار دادن	بررسی کردن
۵	مورد بحث و بررسی قرار دادن	بحث و بررسی کردن
۶	مورد ارزیابی قرار دادن	ارزیابی کردن
۷	به فروش رساندن	فروختن
۸	تصمیم‌گیری کردن	تصمیم گرفتن
۹	مورد بازجویی قرار دادن	بازجویی کردن
۱۰	وارد عمل شدن	عمل کردن
۱۱	مورد رسیدگی قرار گرفتن	رسیدگی کردن
۱۲	مورد مطالعه قرار گرفتن	مطالعه کردن
۱۳	مورد استفاده قرار گرفتن	استفاده کردن
۱۴	ابلاغ به عمل نیامدن	ابلاغ نشدن
۱۵	به فروش رساندن	فروختن
۱۶	مورد ردیابی و شناسایی شدن	ردیابی و شناسایی کردن
۱۷	اتفاق صورت گرفتن	اتفاق افتادن
۱۸	دعوت به عمل آوردن	دعوت کردن
۱۹	اقدام لازم را معمول نمودن	اقدام کردن
۲۰	آموزش دریافت کردن	آموزش دیدن
۲۱	نسبت به استفاده از چیزی اقدام کردن	استفاده کردن
۲۲	کمال تقدیر و تشکر را داشتن	قدردانی و تشکر کردن
۲۳	به مرحله اجرا درآوردن	اجرا کردن
۲۴	نسبت به تزریق اقدام کردن	تزریق کردن
۲۵	برداشت کردن	برداشتن

• فعل نامناسب

آنچه در این بخش، ذیل «فعل نامناسب» می‌آید، کاربردهای معنایی یا دستوری فعل‌هاست که مطابق معیار زبان فارسی نیستند یا نوآوری‌های کاذب در آنها دیده می‌شود. از نظر بسامد، بیشترین فعل «داشتن» و مشتقات آن هستند (۱۱ مورد) و پس از آن، این فعل‌ها قرار دارند: می‌باشد (۸ مورد)؛ ارائه کردن (۷ مورد)، نمودن و گردیدن (۲ مورد) و افعال دیگر (هر یک ۱ مورد، جمع ۲۱ مورد)؛ که در کل ۵۱ مورد است.

نمودار ۶. پراکندگی افعال نامناسب

• فعل وصفی

فعل وصفی که آن را عبارت وصفی و وجه وصفی نیز نامیده‌اند، آن است که فعل را به صورت صفت فعلی (بن ماضی + ه) بیاورند. در این حالت فعل دیگری در آخر جمله

می آورند و فعل دوم زمان، شخص و وجه فعل وصفی را مشخص می کند؛ برای نمونه در جمله «او به بازار رفته، کیف خرید» «رفته» فعل وصفی است که زمان و شخص و وجه آن از فعل «خرید» تبعیت می کند؛ یعنی «او به بازار رفت و کیف خرید».

کاربرد فعل وصفی در صورتی معیار و درست محسوب می شود که فاعل فعل وصفی و فعل بعدی یکی باشد؛ «واو» عطف بعد از فعل وصفی آورده نشود و چند فعل وصفی پی در پی استفاده نشود (عالی عباس آباد، ۱۳۸۵: ۲۵۱-۲۵۲).

- غیرمعیار: با مشاهده جسد بلافاصله، مأموران اورژانس و پلیس راهی محل شده و موضوع به بازپرس ساسان غلامی اعلام شد (۱۱ت).

- معیار: با مشاهده جسد بلافاصله، مأموران اورژانس و پلیس راهی محل شدند و موضوع به بازپرس ساسان غلامی اعلام شد (۱۱ت).

در مواردی نیز نیازی به آوردن فعل به شکل وصفی نیست و می توان آن را به قرینه فعل دوم حذف کرد؛ مانند این نمونه:

- غیرمعیار: فاضلی هریکندی با اشاره به اینکه رأی دادگاه غیرقطعی بوده و قابل تجدیدنظرخواهی است، تأکید کرد ...

معیار: فاضلی هریکندی با اشاره به اینکه رأی دادگاه غیرقطعی و قابل تجدیدنظرخواهی است، تأکید کرد ...

• حذف اجزای فعل بدون قرینه

از دیگر موارد عدول از زبان معیار در فارسی، حذف بی قرینه اجزای فعل است که در پیکره بررسی شده، دو جزء شناسایی شد: ۱. حذف فعل معین با بسامد ۱۵ از ۲۲ (۶۸ درصد) که در این نوع، فعل معین «شد» یا مشتقات آن مانند «می شود» از فعل حذف شده و فعل ناقص مانده است؛ مانند:

- غیرمعیار: در برخی موارد جهت نصب و راه‌اندازی برخی اپلیکیشن‌ها مبلغ اندکی از مصرف‌کننده دریافت که تمام این مبالغ از دستگاه‌های پوز رد و بدل می‌شود (۱۴ت).

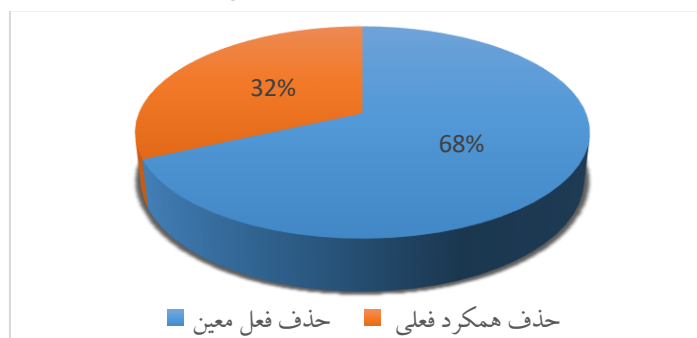
- معیار: در برخی موارد جهت نصب و راه‌اندازی برخی اپلیکیشن‌ها مبلغ اندکی از مصرف‌کننده دریافت می‌شود که تمام این مبالغ از دستگاه‌های پوز رد و بدل می‌شود.

۲. حذف همکرد فعلی که در آن همکردهایی مانند «کرد» و صیغه‌های مختلف آن و «یافت» از فعل حذف شده‌اند و از ۲۲ نمونه در پیکره حاضر، ۷ نمونه (۳۲ درصد) از این نوع است:

- غیرمعیار: این تجاوزات هوایی رژیم صهیونیستی در حالی تکرار می‌شود که دولت سوریه بارها با ارسال نامه به سازمان ملل متحد، این حملات را محکوم و خواستار توقف آن شده است (۲۰خ).

- معیار: این تجاوزات هوایی رژیم صهیونیستی در حالی تکرار می‌شود که دولت سوریه بارها با ارسال نامه به سازمان ملل متحد این حملات را محکوم کرده و خواستار توقف آن شده است (۲۰خ).

نمودار ۷. فراوانی حذف اجزای فعل بدون قرینه

• توالی افعال

در فارسی معیار دو یا سه فعل پشت سرهم نمی‌آیند. بهتر است این گونه جملات را به جملات کوچک‌تری تقسیم کنیم و برای هر جمله یک فعل بیاوریم. به این منظور، نمونه‌های جملات از وبگاه خبری تابناک استخراج و صورت معیار آنها نشان داده شده است.

- غیرمعیار: فرمانده انتظامی شهرستان ری در ادامه نیز از دستگیری دو برادر که قرص‌های لاغری را آغشته به مواد روانگردان شیشه کرده و به فروش رسانده بودند، خبر داد (۳۱م).

- معیار: فرمانده انتظامی شهرستان ری در ادامه نیز از دستگیری دو برادر خبر داد که قرص‌های لاغری را آغشته به مواد روانگردان شیشه کرده و فروخته بودند.

- غیرمعیار: سرکلانتر سوم پلیس پیشگیری تهران بزرگ از دستگیری سارق محتویات خودرو که با استفاده از خودروی‌های مدل بالا مسروقه، مرتکب ۲۰ فقره سرقت لوازم خودرو شده بود، خبر داد (۲۹خ).

- معیار: سرکلانتر سوم پلیس پیشگیری تهران بزرگ از دستگیری سارق محتویات خودرو خبر داد که با استفاده از خودروی‌های مدل بالای سرقتی، مرتکب ۲۰ فقره سرقت لوازم خودرو شده بود.

- غیرمعیار: با حضور نجاتگران و آتش‌نشانان در محل مشخص شد، آتش‌سوزی داخل یک منزل مسکونی دو طبقه که به انبار نگهداری کفش تغییر کاربری پیدا کرده بود، رخ داده است (۱ت).

- معیار: با حضور نجاتگران و آتش نشانان در محل مشخص شد، آتش سوزی داخل منزل مسکونی دو طبقه رخ داده است که به انبار نگهداری کفش تغییر کاربری داده شده بود.

• ناهماهنگی افعال

یکی دیگر از الگوهای غیرمعیار در متون بررسی شده ناهماهنگی افعال از نظر زمان است.

- غیرمعیار: مأموران انتظامی با اقدامات تخصصی به محل مخفیگاه متهم اعزام و وی را پس از ۳۷ روز در حالی که با سلاح گرم قصد تیراندازی به سمت پلیس داشت، دستگیر کنند (۷ ت).

- معیار: مأموران انتظامی با اقدامات تخصصی به محل مخفیگاه متهم اعزام شدند و پس از ۳۷ روز وی را در حالی دستگیر کردند که قصد داشت با سلاح گرم به سمت پلیس تیراندازی کند.

• مطابقت فعل با نهاد

فعل باید در مفرد و جمع بودن با نهاد مطابقت کند (انوری و احمدی گیوی، ۱۳۷۷: ۸۹-۹۰). در برخی از نمونه‌های بررسی شده این مطابقت دیده نمی‌شود، مانند:

- غیرمعیار: کارمند مشاور املاکی که با همدستی همکارش خانه‌های مردم را با جعل سند به مستأجران کرایه داده و بیش از ۵۰۰ میلیون تومان کلاهبرداری کرده بود، دستگیر شدند.

- معیار: کارمند مشاور املاکی که با همدستی همکارش خانه‌های مردم را با جعل سند به مستأجران کرایه داده و بیش از ۵۰۰ میلیون تومان کلاهبرداری کرده بود، دستگیر شد.

علاوه بر آن، در برخی موارد، برای فعل «تغییر شخص» پیش می‌آید و از این نظر مطابقت مختل می‌شود؛ مانند:

- غیرمعیار: یکی از مسئولین عالی‌رتبه جنگ بیان می‌کرد زمانی که صدام دستور شلیک موشک به شهرهای ما را داد و در شهری مثل دزفول ۹۰۰ موشک اصابت کرد، ما حتی یک موشک برای مقابله به مثل نداشتیم، اما امروز برای دفاع از کشور، موشک نقطه‌زن در اختیار دارد (۲۰ خ).

- معیار: یکی از مسئولین عالی‌رتبه جنگ بیان می‌کرد زمانی که صدام دستور شلیک موشک به شهرهای ما را داد و در شهری مثل دزفول ۹۰۰ موشک اصابت کرد، ما حتی یک موشک برای مقابله به مثل نداشتیم، اما امروز برای دفاع از کشور، موشک نقطه‌زن در اختیار داریم.

• دوری اجزای فعل مرکب

گاه بین اجزای فعل مرکب فاصله می‌افتد و این فاصله ابهام معنایی ایجاد می‌کند.

- غیرمعیار: آخرین نمونه دستگیری مربوط به روز گذشته و دستگیری یکی دیگر از افراد مرتبط با سازمان نظام مهندسی می‌شود (۱۵ خ).

- معیار: آخرین نمونه دستگیری به روز گذشته و دستگیری یکی دیگر از افراد مرتبط با سازمان نظام مهندسی مربوط می‌شود.

• مجهول نامناسب

کاربرد «توسط» در جمله‌هایی که فاعل آنها معلوم است و فعل به صورت مجهول آورده می‌شود، بر اثر ترجمه از زبان‌های دیگر به فارسی راه پیدا کرده است. برای نمونه، جمله «شیشه توسط بچه شکسته شد» که در آن با آنکه فاعل مشخص است، با آوردن «توسط» جمله با فعل مجهول آمده است. این نوع جملات را می‌توان با تقدیم فاعل در ابتدای جمله، به گونه معیار بدل کرد؛ یعنی «بچه شیشه را شکست» یا اگر در نظر داریم بر مفعول تأکید

شود، بنویسیم «شیشه را بچه شکست» و از کاربرد «توسط» در این جمله‌ها پرهیز کنیم (نجفی، ۱۳۸۱: ۱۲۰-۱۲۴).

در نمونه‌های استخراج‌شده از پایگاه خبری تابناک، از سه روش برای اصلاح این نوع جملات و معیارسازی آنها استفاده شد: نخست، استفاده از «رای مفعولی»، مانند:

- غیرمعیار: یک سرکرده سرشناس گروه تروریستی داعش در عملیات جست‌وجو و پاکسازی در استان الانبار توسط نیروهای امنیتی عراق دستگیر شد (۱۲ت).

- معیار: نیروهای امنیتی عراق یک سرکرده سرشناس گروه تروریستی داعش را در عملیات جست‌وجو و پاکسازی در استان الانبار دستگیر کردند.

دوم: به کارگیری حروف اضافه‌ای مانند «به دست»، «با» و مانند آن به جای «توسط»؛ مانند:

- غیرمعیار: با ردیابی گوشی خاموش‌شده دو جوان و فیلم یکی از ویلاهای منطقه مشرف به دریاچه سد تمامی نقاط محتمل، مشخص و توسط غواصان به صورت کامل جستجو شده (۱۳ت).

- معیار: با ردیابی گوشی خاموش‌شده دو جوان و فیلم یکی از ویلاهای منطقه مشرف به دریاچه سد، تمامی نقاط محتمل، مشخص شده و غواصان، به صورت کامل، آنجا را جست‌وجو کرده‌اند.

سوم: حذف «توسط»؛ مانند:

- غیرمعیار: فروش کالا توسط واحدهای صنفی فناوران رایانه شفاف است (۱۴ت).

معیار: فروش کالا در واحدهای صنفی فناوران رایانه شفاف است.

و چهارم، جابه‌جایی اجزای جمله؛ مانند:

- غیرمعیار: در پی گزارش یک فقره سرقت خرما در ساعات پایانی شب توسط یکی از مغازه‌داران خرید خرما در حوزه پاسگاه روداب شرقی، بلافاصله گروه گشت انتظامی به نشانی اعلامی اعزام شد (۱۷ش).

- معیار: در پی گزارش یکی از مغازه‌داران خرید خرما در حوزه پاسگاه روداب شرقی، مبنی بر یک فقره سرقت خرما در ساعات پایانی شب، بلافاصله گشت انتظامی به نشانی اعلامی اعزام شد.

۳-۲-۵. حرف

در این بخش، الگوهای غیرمعیار مربوط به حروف آورده می‌شود:

• حرف اضافه

کاربرد حرف اضافه نامناسب و همچنین، آوردن حرف اضافه در جایی که نیازی به آن نیست، از موارد زبانی است که متن را از معیار بودن خارج می‌کند. حرف اضافه بر وابستگی متمم فعل به فعل یا جانشین فعل دلالت دارد. برای هر فعلی حرف اضافه معینی مناسب است (سمیعی گیلانی، ۱۳۸۰: ۱۶۲). در مواردی نیز، نیاز به آوردن حرف اضافه نیست.

در پیکره خبری تابناک، کاربرد غیرمعیار حروف اضافه به صورت‌های زیر دیده می‌شود:

۱. کاربرد «جهت» به جای «برای»؛ ۱۰ نمونه از ۲۷ نمونه (۳۷ درصد)؛ نمونه:

- غیرمعیار: روز پنجشنبه دوم تیرماه ۲ جوان حدوداً ۳۰ ساله با قایق دست‌ساز جهت تفریح وارد دریاچه سد شده که قایق آنها دچار حادثه شد و آنها غرق می‌شوند (۱۳ ت).

- معیار: روز پنجشنبه دوم تیرماه ۲ جوان حدوداً ۳۰ ساله با قایق دست‌ساز برای تفریح وارد دریاچه سد شده که قایق آنها دچار حادثه شد و آنها غرق شدند.

۲. حرف اضافه زاید در جایی که نیازی به حرف اضافه نیست؛ ۳ نمونه از ۲۷ نمونه (۱۱ درصد):

- غیرمعیار: توزیع عادلانه در خودرو وجود ندارد و بیش از ۵۰ درصد خانوارها فاقد خودرو هستند.

- معیار: توزیع عادلانه خودرو وجود ندارد و بیش از ۵۰ درصد خانوارها فاقد خودرو هستند.

۳. «با» به جای «به»؛ ۲ نمونه (۷ درصد):

- غیرمعیار: به گفته حسنلو، این افراد باید با مراجعه با سامانه سجام اطلاعات خود را وارد کنند تا سود این افراد در مرحله بعد واریز شود (۲ م).

معیار: به گفته حسنلو، این افراد باید با مراجعه به سامانه سجام اطلاعات خود را وارد کنند تا سود این افراد در مرحله بعد واریز شود (۲ م).

۴. «به» به جای «برای»؛ ۲ نمونه (۷ درصد):

- غیرمعیار: این موضوع پس از آن آشکار شد که اداره جنگلداری لتونی به شهروندان این کشور مجوز جمع‌آوری شاخه‌ها و تراشه‌های چوب باقی‌مانده از عملیات چوب‌بری درختان را صادر کرد (۲۴ خ).

معیار: این موضوع پس از آن آشکار شد که اداره جنگلداری لتونی به شهروندان این کشور مجوز جمع‌آوری شاخه‌ها و تراشه‌های چوب

باقی‌مانده از عملیات چوب‌بری درختان را برای شهروندان این کشور صادر کرد.

• حرف ربط

یکی از کاربردهای غیرمعیار حرف ربط «که» زاید است؛ «که» در صورتی موصول به حساب می‌آید که دو جمله را به هم پیوند دهد (ذوالفقاری، ۱۳۹۲: ۱۸۶)؛ اگر «که» را حذف کنیم و خللی در جمله به وجود نیاید، زاید است؛ مانند نمونه‌های زیر:

- غیرمعیار: رئیس کمیسیون اتحادیه اروپا با برگزاری نشست خبری در بروکسل اعلام کرده بود که این اتحادیه برای بهبود اقتصاد اوکراین مبلغ ۹ میلیارد یورو کمک اضافی به این کشور ارائه می‌کند (۱۳ ت).

- معیار: رئیس کمیسیون اتحادیه اروپا با برگزاری نشست خبری در بروکسل اعلام کرده بود این اتحادیه برای بهبود اقتصاد اوکراین مبلغ ۹ میلیارد یورو کمک اضافی به این کشور ارائه می‌کند.

کاربرد غیرمعیار دیگر، استفاده از دو حرف ربط در جمله‌های مرکب است که یکی از آنها زاید است:

- غیرمعیار: در حالی که دولت سیزدهم به دنبال توسعه روابط اقتصادی و دیپلماسی نفتی در بین کشورهای همسایه است، با این حال منتقدان که خود از مسببان وضع موجود در دولت قبل بوده‌اند، هر روز به بهانه‌های مختلف در فضای مجازی به زیر سؤال بردن دستاوردهای دولت سیزدهم می‌پردازند.

- معیار: در حالی که دولت سیزدهم به دنبال توسعه روابط اقتصادی و دیپلماسی نفتی در بین کشورهای همسایه است، منتقدان که خود از مسببان

وضع موجود در دولت قبل بوده‌اند، هر روز به بهانه‌های مختلف در فضای مجازی به زیر سؤال بردن دستاوردهای دولت سیزدهم می‌پردازند.

• را مفعولی

کاربرد غیرمعیار «را» در پیکره بررسی شده به صورت‌های پنجگانه زیر است:

اول: «را» پس از فعل، اجزای هر جمله نقش خود را در خود همان جمله ایفا می‌کنند و این نقش از لحاظ صوری (و نه معنایی) ربطی به جمله یا جمله‌های دیگر ندارد (نجفی، ۱۳۸۱: ۲۰۴)؛ برای نمونه در این جمله:

در این سفر توافقاتی که در جریان سفر اخیر آقای بشار اسد به تهران صورت گرفته بود را پیگیری کردیم» (۱۲ ت)؛

«را» نشانه مفعول جمله اول (توافقاتی) است و به فعل «پیگیری کردیم» مربوط می‌شود، نه «صورت گرفته بود»؛ پس نباید پس از فعل «صورت گرفته بود» بیاید. بنابراین، صورت معیار این جمله چنین است:

در این سفر توافقاتی را که در جریان سفر اخیر آقای بشار اسد به تهران صورت گرفته بود، پیگیری کردیم.

در برخی موارد در پیکره خبری تابناک جملاتی دیده می‌شوند که هم پس از مفعول و هم پس از فعل جمله نخست «را» آمده است؛ مانند این جمله:

عدم اصلاح ضریب مالیاتی این صنف، نحوه فعالیت دانش‌بنیان‌ها و دیگر رسته‌ها را که زنجیره‌وار به هم متصل هستند را تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۴ ت).

در این نوع جملات، معمولاً «را» دوم زاید و صورت معیار جمله فوق چنین است:

عدم اصلاح ضریب مالیاتی این صنف، نحوه فعالیت دانش‌بنیان‌ها و دیگر رسته‌ها را که زنجیره‌وار به هم متصل هستند، تحت تأثیر قرار می‌دهد.

گاه «را» بلافاصله پس از مفعول نیامده است و این دوری «را» از مفعول، ساختار جملات را دگرگون می‌کند؛ مانند این جمله:

وی اهمیت بررسی موضوعات کنسولی و تسهیل در تردد و تبادلات مردمی
میان دو کشور در این رابطه را یادآور شد (۲۰ت)

که صورت معیار آن چنین است:

وی اهمیت بررسی موضوعات کنسولی و تسهیل در تردد و تبادلات مردمی
میان دو کشور را در این مورد یادآور شد.

در برخی جمله‌های بررسی شده «را» زاید است؛ یعنی فعل «لازم» است و نیازی به «را» ندارد؛ مانند جمله «سازمان هواشناسی نسبت به تشدید فعالیت رگبارهای موسمی و وقوع رگبار و رعد و برق شدید و رخداد سیلاب در جنوب کشور هشدار را صادر کرده است» (۳م) که صورت معیار آن چنین است: «سازمان هواشناسی درباره تشدید فعالیت رگبارهای موسمی و وقوع رگبار و رعد و برق شدید و رخداد سیلاب در جنوب کشور هشدار صادر کرده است».

گاهی «را» مفعولی از جمله حذف شده است؛ در حالی که فعل متعدی است و به «را» نیاز دارد؛ برای مثال «این فرصتی است که هر ایده‌ای که قابل اجرا باشد مطرح کنید.» که صورت معیار آن «این فرصتی است که هر ایده‌ای را که قابل اجرا باشد، مطرح کنید» است.

• کاربرد باهم «و» «یا»

کاربرد حروف ربط «و» و «یا» باهم معیار نیست؛ بسته به معنا باید از یکی از این دو حرف ربط استفاده کرد؛ برای نمونه:

- غیرمعیار: صاحبان این درگاه‌ها جهت تکمیل مدارک مالیاتی و یا الصاق
پایانه به پرونده مالیاتی مقاومت می‌کنند (۱۸ت).

- معیار: صاحبان این درگاه‌ها برای تکمیل مدارک مالیاتی و الصاق پایانه به پرونده مالیاتی مقاومت می‌کنند.

۳-۵. ویرایش بلاغی

این بخش به موارد حشو، کلیشه، گریته‌برداری و جملات طولانی اشاره دارد.

۱-۳-۵. حشو

حشو به جمله یا کلمه‌ای اشاره دارد که از نظر معنی غیرلازم است و اگر آن را حذف کنند، لطمه‌ای به معنای سخن وارد نمی‌شود. انواع حشو در پیکره خبری تابناک را می‌توان این‌گونه دسته‌بندی کرد:

دو کلمه که از ذکر یکی، معنای دیگری استفاده می‌شود (اسفندیاری، ۱۳۷۴: ۶)، مانند ملاقات حضوری.

- غیرمعیار: متهم پس از انتقال به دادسرای ناحیه ۲ در روند جلسه بازپرسی به ایجاد رعب و وحشت، زورگیری، شرارت و نزاع معترف شد و مالباختگان در مواجهه حضوری در دادسرا و اداره پلیس وی را شناسایی کردند (۶ ش).

- معیار: متهم پس از انتقال به دادسرای ناحیه ۲ در روند جلسه بازپرسی به ایجاد رعب و وحشت، زورگیری، شرارت و نزاع معترف شد و مالباختگان در مواجهه در دادسرا و اداره پلیس وی را شناسایی کردند.

حشوهایی که دو کلمه معادل از دو زبان هستند (اسفندیاری، ۱۳۷۴: ۷، ۸)؛ مانند تاکنون فعلاً.

- غیرمعیار: تاکنون فعلاً ۴ شهردار از جمله شهردار فعلی آبادان و ۳ شهردار سابق، رئیس سازمان نظام مهندسی وقت آبادان، ناظر و طراح پروژه متروپل آبادان، تعدادی از پرسنل مرتبط با صدور مجوزها دستگیر شده‌اند (۱۵ خ).

معیار: تاکنون ۴ شهردار از جمله شهردار فعلی آبادان و ۳ شهردار سابق، رئیس سازمان نظام مهندسی وقت آبادان، ناظر و طراح پروژه متروپل آبادان، تعدادی از پرسنل مرتبط با صدور مجوزها دستگیر شده‌اند.

حشوهایی که دو کلمه معادل هم از یک زبان هستند و با فاصله در جمله آمده‌اند؛ مانند به صورت حضوری حضور یابند:

- غیرمعیار: طبق قانون نامزدهای ریاست این فدراسیون ابتدا باید در سایت درخواست خود را ثبت کنند و سپس، به صورت حضوری در فدراسیون حضور یابند تا امور مربوط به ثبت نام را نهایی کنند (۱۸ ت).

- معیار: طبق قانون نامزدهای ریاست این فدراسیون ابتدا باید در سایت، درخواست خود را ثبت کنند و سپس، در فدراسیون حضور یابند تا امور مربوط به ثبت نام را نهایی کنند (۱۸ ت).

چهارم: حشوهایی که دو کلمه معادل از یک زبان هستند (اسفندیاری، ۱۳۷۴: ۱۱-۱۲):

- غیرمعیار: در حالی که دولت سیزدهم به دنبال توسعه روابط اقتصادی و دیپلماسی نفتی در بین کشورهای همسایه است، با این حال منتقدان که خود از مسببان وضع موجود در دولت قبل بوده‌اند...

- معیار: در حالی که دولت سیزدهم به دنبال توسعه روابط اقتصادی و دیپلماسی نفتی در بین کشورهای همسایه است، منتقدان که خود از مسببان وضع موجود در دولت قبل بوده‌اند ...

حشوه‌های ناشی از سرنام‌سازی: این نوع حشو ناشی از این است که معمولاً اولین کلمه سرنام شده قبل از سرنام تکرار می‌شود؛ مثلاً «شماره شبا» که دقت نشده «شماره» در سرنام «شبا» وجود دارد. این یکی از انواع حشوهاست که پژوهشگران قبلی به آن اشاره نکرده‌اند.

- غیر معیار: با توجه به این آمار ارائه شده، اکنون بیش از یک میلیون و ۸۰۰ هزار نفر از سهامداران عدالت هستند که تاکنون شماره شبای معتبری را ارائه نکرده‌اند.

- معیار: با توجه به این آمار ارائه شده، اکنون بیش از یک میلیون و ۸۰۰ هزار نفر از سهامداران عدالت هستند که تاکنون شباب معتبری را ارائه نکرده‌اند.

- غیر معیار: این محدودیت تردد که به دلیل تخلیه بار ترافیکی صورت گرفته از محدوده شهرستانک تا دهانه جنوبی کندوان ایجاد شده است (۱۹ ت).

- معیار: این محدودیت تردد که به دلیل تخلیه بار ترافیکی، از محدوده شهرستانک تا دهانه جنوبی کندوان ایجاد شده است.

• حشو جمله‌ای

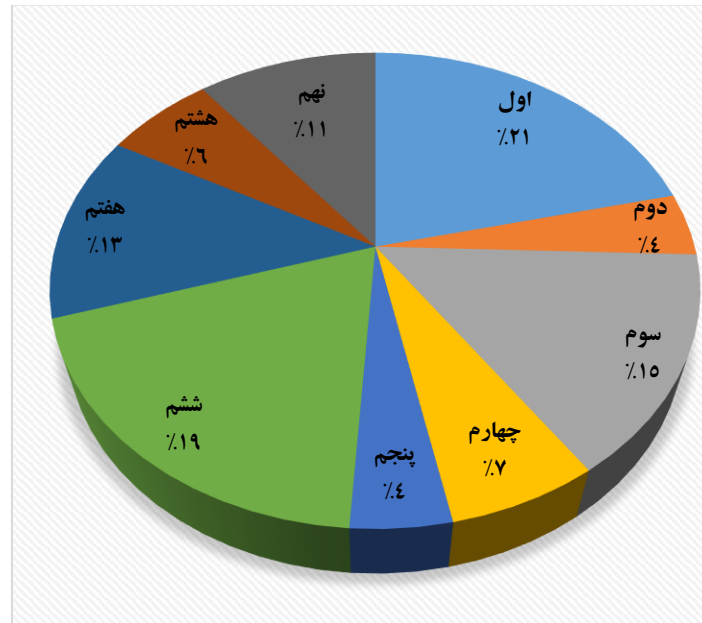
حشو جمله‌ای به جمله‌هایی مانند «لازم به ذکر است» اشاره دارد که معمولاً در ابتدای متن می‌آیند و زایدند.

کلماتی مانند «ارائه» در عباراتی چون «ارائه خدمات» به جای «خدمات» و «اجرایی شدن» به جای «اجرا».

- غیر معیار: این بخشنامه قطعاً تبعات و حاشیه‌های زیادی برای بازار خودرو خواهد داشت و باید جلوی اجرایی شدن آن گرفته شود.

- معیار: این بخشنامه قطعاً تبعات و حاشیه‌های زیادی برای بازار خودرو خواهد داشت و باید جلوی اجرای آن گرفته شود.

نمودار ۸. فراوانی انواع حشو

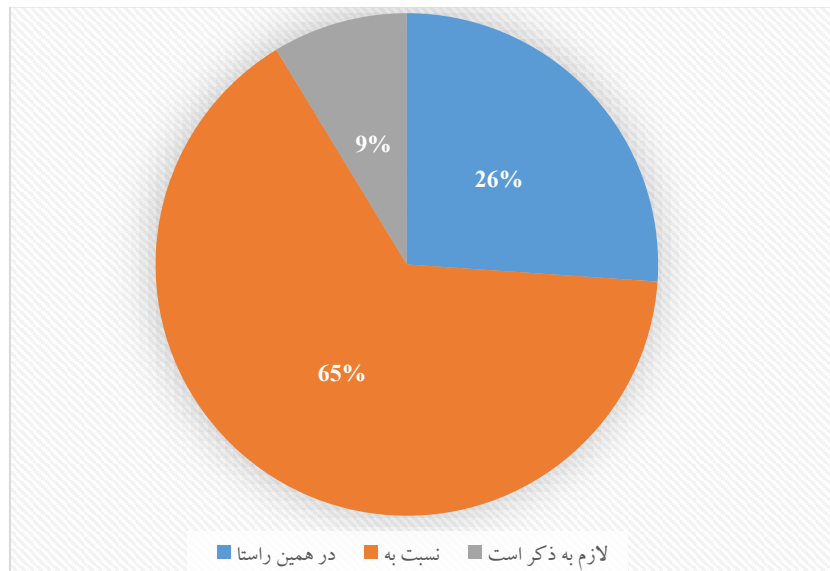

۵-۳-۲. کلیشه

عبارات و کلمات کلیشه در زبان رسانه فراوان‌اند. تکرار و بسامد فراوان این کلیشه‌ها را در پیکره خبری تابناک در نمودار (۹) آورده‌ایم. در نمونه‌های زیر کلیشه «نسبت به» با بسامد ۱۵ از ۲۳ بیشترین تعداد را دارد. کلیشه «نسبت به» را با روش‌های زیر می‌توان معیار کرد: ۱. آوردن «به» به جای «نسبت به»؛ ۲. آوردن «از» به جای «نسبت به»؛ ۳. آوردن «درباره» به جای «نسبت به»؛ ۴. آوردن فعل به جای ساختار «نسبت به + فعل»؛ مانند «معرفی کردن» به جای «نسبت به معرفی کردن»؛ ۵. تغییر در ارکان جمله و حذف «نسبت به».

یکی دیگر از کلیشه‌ها «در این راستا» است که به جای آن می‌توان از «در این زمینه» استفاده کرد؛ چنانکه به جای کلیشه‌هایی مانند «لازم به ذکر است» می‌توان «شایان ذکر است» نوشت.

نمودار ۹. کلیشه‌ها

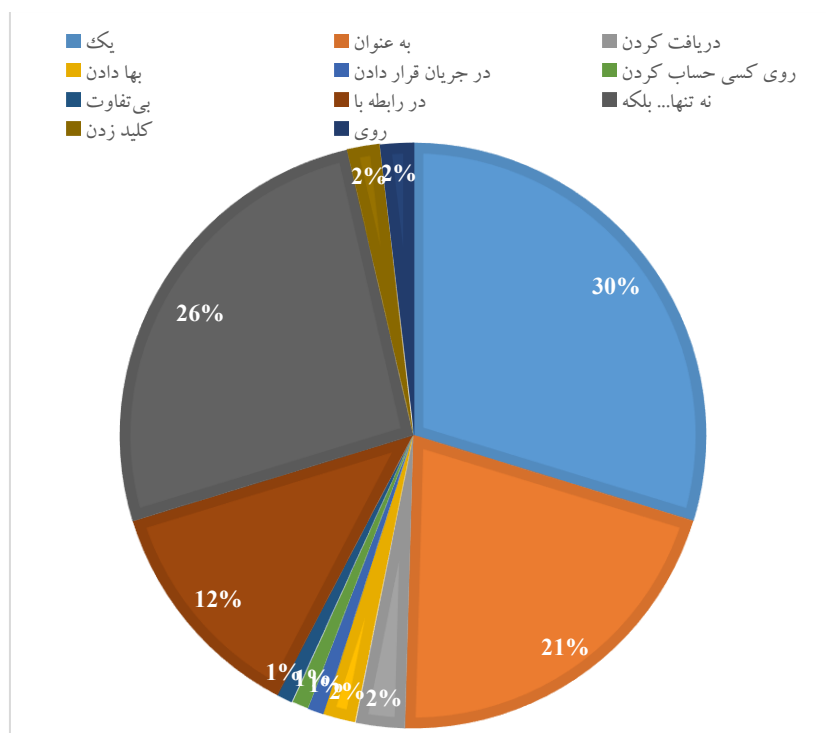
۳-۳-۵. گرده برداری

گرده برداری فرایندی است در زبان‌شناسی که برپایه آن، صورت ترکیب‌ها و تعبیرهای خارجی با رعایت ترتیب اجزای آنها به زبان بومی ترجمه می‌شود. گرده برداری سه نوع است: نوع اول معنایی است که در آن، یکی از معانی واژه یا تعبیر را معادل همه معانی آن به کار می‌برند؛ مانند فعل «دریافت کردن» که معادل to receive انگلیسی است و در این جمله، می‌توان آن را دید: «تیم حریف گلی دریافت کرد» به جای «تیم حریف گلی خورد». از گرده برداری‌های مستخرج از پایگاه خبری تابناک در این دسته، سه فعل «آموزش دریافت کردن»، «واکسن دریافت کردن» و «پاسخی دریافت نکردن» را می‌توان ذکر کرد که فعل‌های مناسب فارسی «آموزش دیدن»، «واکسن زدن» و «جواب / پاسخ نگرفتن» را می‌توان به جای آنها به کار برد. از دیگر گرده برداری‌های نوع اول، «بها دادن» است که از to appraise انگلیسی گرده برداری شده و «اهمیت و ارزش دادن / قائل بودن» گونه معیار آن است.

نوع دوم گرده برداری نحوی است که در آن ساخت‌های دستوری زبان مبدأ عیناً یا با اندکی تغییر وارد زبان مقصد می‌شوند و بر آن زبان تأثیر می‌گذارند. گاه ترجمه‌های

لفظ به لفظ که با الگوهای زبان فارسی هماهنگ نیستند؛ وارد فارسی شده و آسیب‌های جدی به آن زده‌اند؛ مانند کاربرد «یک» به جای «هر» در نمونه‌های نمودار (۱۰). نوع سوم به گرت‌برداری از اصطلاحات و ترکیباتی اشاره دارد که عیناً از زبانی به زبان دیگر وارد می‌شوند (نجفی، ۱۳۶۱: ۴-۱۵). «در جریان قرار دادن»، «روی کسی حساب کردن»، «بی تفاوت»، «در رابطه با» و «به عنوان» از اصطلاحاتی هستند که از زبان‌های دیگر گرت‌برداری شده‌اند. در بررسی حاضر، «به عنوان» از گرت‌برداری‌های پربسامد بود که برای معیارسازی آن، در برخی جملات می‌توان آن را حذف کرد یا به جای آن از کلماتی مانند «به مثابه»، «در حکم» و حتی «به سمت»، «در سمت»، «برای» و «به جای» استفاده کرد. نمونه پربسامد دیگر از گرت‌برداری‌های اصطلاحی، «در رابطه با» است که به جای آن معیارهایی مانند «درباره» و «در مورد» را داریم.

نمودار ۱۰. فراوانی گرت‌برداری

۴-۳-۵. جملات طولانی

یکی دیگر از الگوهای غیرمعیار در متون بررسی شده جملات طولانی هستند که گاه با داشتن انواع حشو و کلیشه، باعث طولانی شدن و بدفهمی و منتقل نشدن مفهوم می شود. بهتر است با شکستن و کوتاه کردن جملات، آنها را به شکل معیار نزدیک کرد. در پیکره بررسی شده ۳۰ جمله طولانی مشاهده و اصلاح شد. نمونه ای از این جملات در اینجا آورده می شود:

- غیرمعیار: بعد از بررسی های جنایی انجام شده بر روی گلوله توسط کارشناسان مستقلی که تحت نظر هماهنگ کننده آمریکایی فعالیت می کنند، این امکان فراهم نشد که بتوان به نتیجه قاطعی درباره منبع شلیک این گلوله رسید (۱۳ ت).
- معیار: کارشناسان مستقل تحت نظارت هماهنگ کننده آمریکایی به نتیجه قطعی درباره منبع شلیک گلوله نرسیدند.

۶. نتیجه گیری

در این پژوهش الگوهای زبانی غیرمعیار در وبگاه خبری تابناک بررسی شد. به این منظور، ۵۰ خبر روزانه از این وبگاه در بازه زمانی آغاز فروردین تا شهریور ۱۴۰۱ استخراج شد. این جملات در سه سطح ویرایش فنی، ویرایش زبانی و ویرایش بلاغی تحلیل شدند. در بخش ویرایش فنی، دستور خط فارسی یکی از معیارهایی بود که بررسی شد و نتیجه اینکه غیرمعیارها در ترکیبات (انواع مختلف آن) در ۲۷۱ مورد تکرار شده اند که بیشترین بسامد را دارد. پس از ترکیبات، غیرمعیارهای نگارش همزه با ۱۴۲ بار در ردیف دوم قرار دارند. سومین بسامد به پسوندهای «تر» و «ترین» با ۹۷ بار اختصاص دارد؛ نگارش «به» (انواع مختلف) ۸۲ بار، نگارش «این، آن، همین، همان، هیچ» ۶۹ بار؛ نگارش ضمائر ملکی ۵۸ بار، پیشوندها ۲۸ بار، دواملایی ها ۲۱ بار و نگارش «ام، ای، است ...» با ۱۴ بار تکرار، در رتبه های بعدی قرار گرفته اند.

بخش دیگر ویرایش فنی به نشانه گذاری اختصاص داشت. نتیجه حاصل از این بخش به صورت زیر است: کاربرد اشتباه یا استفاده نکردن از نقطه ویرگول، بیشتر از نشانه های دیگر بوده است. بخش سوم ویرایش فنی کاربرد ارقام و اعداد بود که در این بخش ۵ نمونه از وبگاه تابناک یافته شد که مطابق الگو نبودند.

برای سهولت بررسی، بخش ویرایش زبانی به سه زیربخش اسم، فعل و حرف تقسیم شد. در بخش «اسم»، معیارهایی چون واژه های بیگانه، خطاهای زبانی متداول، سایر خطاهای زبانی، صفت مؤنث، جمع غیرمعیار و کاربرد معرفه به جای نکره تحلیل شدند. بیشترین کاربردهای غیرمعیار اسم در وبگاه خبری تابناک، به خطاهای زبانی اختصاص داشت.

در ویرایش زبانی «فعل»، کاربرد غیرمعیارهایی چون فعل طولانی، فعل نامناسب، فعل وصفی، حذف اجزای فعل، توالی افعال، ناهماهنگی افعال، دوری اجزای فعل مرکب و مجهول نامناسب، بیشترین بسامد را در وبگاه خبری تابناک به خود اختصاص داده بودند. در ویرایش زبانی «حرف»، کاربرد غیرمعیار حرف اضافه، حرف ربط، «را» و کاربرد باهم «و» و «یا» بررسی شد که بیشترین بسامد مربوط به کاربرد غیرمعیار «را» بود.

در بخش ویرایش بلاغی نیز، غیرمعیارهایی چون «حشو»، «کلیشه»، «گرفته برداری» و «جملات طولانی» بررسی شد که بیشترین بسامد به گرفته برداری اختصاص داشت.

از میان سه شاخص ویرایش فنی، زبانی و بلاغی بیشترین الگوهای غیرمعیار در ویرایش زبانی بود که ضرورت آموزش و پژوهش بیشتر را در این زمینه آشکار می کند. دستاوردهای این پژوهش می تواند برای خبرنگاران وبگاه های خبری، ویراستاران و افرادی که در فضای مجازی داده هایی منتشر می کنند، مفید و قابل استفاده باشد.

پس از انجام این پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

۱. با توجه به اینکه حجم این پژوهش از خبرهای شش ماهه ۱۴۰۱ استخراج شده، پیشنهاد می شود با افزایش این حجم به خبرهای یک سال، نتایج را تعمیم داد.

۲. پیشنهاد می شود برای تبیین الگوهای زبانی غیرمعیار، کارگاه های آموزشی برای خبرنگاران وبگاه های خبری تشکیل شود. در این کارگاه ها، خبرنگاران باید بر پایه

نمونه‌های استخراج شده از وبگاه‌های خبری آموزش ببینند و نمونه‌های این طرح، یکی از مواد آموزشی برای این نوع کارگاه‌ها باشد.

۳. جداول بخش‌های مختلف این طرح به آسانی الگوهای غیرمعیار زبانی در پیکره بررسی شده را نشان می‌دهند. با در اختیار گذاشتن این جداول برای گروه‌های هدف، مانند خبرنگاران و ویراستاران وبگاه‌های خبری، می‌توان به ترویج این الگوهای معیار و احتراز از الگوهای غیرمعیار کمک کرد.

۴. تعیین مشوق‌های مالی و غیرمالی برای خبرنگاران و ویراستارانی که با ترویج الگوهای زبانی معیار به گسترش نشر سالم فارسی کمک می‌کنند، از دیگر پیشنهادهاى معجری این طرح است.

۵. صورت غیرمعیار و معیار هر یک از الگوها و حتی هر یک از نمونه‌ها را می‌توان برای گروه‌های مخاطب، مانند خبرنگاران و ویراستاران وبگاه‌های خبری پیامک کرد و از این راه آموزش‌های کوتاه داد.

۶. صورت‌های غیرمعیار و معیار را می‌توان در قالب‌هایی مانند فیلم یا تیزر کوتاه و از طریق رسانه‌های همگانی به مخاطب عمومی عرضه کرد.

۷. می‌توان از نتایج، نمونه‌ها و جداول این پژوهش برای تدوین دستنامه‌های آموزشی بهره برد.

۸. پیشنهاد می‌شود نتایج و جداول این پژوهش، برای استفاده در وبگاه‌های مدیریت فضای مجازی، صداوسیما و وبگاه‌های خبری ارسال شود.

۹. پژوهش‌های مبتنی بر ویرایش مجازی، به زبان فارسی اندک‌اند؛ بسط و گسترش کمی و کیفی این تحقیقات، می‌تواند به غنای حوزه نظری این پژوهش‌ها بیفزاید.

با آموزش و پژوهش در انواع الگوهای غیرمعیار در وبگاه‌های خبری می‌توان نوشتار این وبگاه‌ها را به زبان معیار نزدیک‌تر کرد.

تعارض منافع

تعارض منافع نداریم.

سپاسگزاری

این اثر تحت حمایت مادی بنیاد ملی علم ایران (INSF)، برگرفته از طرح شماره ۴۰۱۵۹۲۴ انجام شده است.

ORCID

Asghar Esmaeli <https://orcid.org/0000-0001-8969-2362>

منابع

- احمدی گیوی، حسن و انوری، حسن. (۱۳۷۷). دستور زبان فارسی ۱. تهران: فاطمی.
- اسفندیاری، محمد. (۱۳۷۴). حشو قبیح. آینه پژوهش، ۶(۳۱)، ۳۲-۵.
- اسمعیلی، اصغر. (۱۳۹۴). الگوهای زبانی غیر معیار در مکاتبات اداری. جستارهای زبانی، ۷(۲۸)، ۳۲-۱. https://lrr.modares.ac.ir/article_6415.html
- بهاری، رضا. (۱۳۸۲). به زبان آدمیزاد، یادداشت‌های کارگاه پاکیزه‌نویسی در مکاتبات اداری. تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور.
- خلیلی اردلی، وحید، حکیم آذر، محمد و رضاپوریان، اصغر. (۱۳۹۶). وضعیت نگارش فارسی در وبسایت‌های پربیننده کشور از منظر اصول ویرایش فنی. پژوهش زبان و ادبیات فارسی، ۱۵(۴۶)، ۹۸-۶۹. <https://literature.ihss.ac.ir/Article/10611/FullText>
- خلیلی اردلی، وحید، حکیم آذر، محمد و رضاپوریان، اصغر. (۱۳۹۷). الگوهای غیر معیار در نوشتار پایگاه‌های اینترنتی پربیننده از منظر اصول ویرایش زبانی (فعل و اسم و حرف). پژوهش‌های نقد ادبی و سبک‌شناسی، ۹(۳۲)، ۴۲-۱۱. <https://sanad.iau.ir/journal/lit/Article/544705?jid=544705&lang=en>
- ذوالفقاری، حسن. (۱۳۹۲). فرهنگواره نامه‌نگاری. تهران: رشد آوران.
- رضایی، والی. (۱۳۸۳). زبان معیار چیست و چه ویژگی‌هایی دارد؟. نامه فرهنگستان، ۶(۳)، ۳۵-۲۰.
- سارلی، ناصرقلی. (۱۳۸۷). زبان معیار فارسی. تهران: هرمس.
- سمیعی گیلانی، احمد. (۱۳۸۰). نگارش و ویرایش. تهران: سمت.
- سمیعی گیلانی، احمد. (۱۳۶۷). زبان محلی، زبان شکسته. نشر دانش، ۴، ۱۳-۹.
- سمیعی گیلانی، احمد. (۱۳۷۵). شیوه‌نامه دانشنامه جهان اسلام. تهران: بنیاد دایرةالمعارف اسلامی.
- شهدادی، احمد. (۱۳۸۴). زبان معیار، تعریف و نشانه. پژوهش و حوزه، ۲۳ و ۲۴، ۸۱-۵۸.

- صادقی، علی اشرف. (۱۳۸۵). گونه‌های زبانی. کتاب ماه ادبیات و فلسفه، ۱۰۶، ۱۰۷ و ۱۰۸، ۱۷-۴.
- صادقی، علی اشرف. (۱۳۶۲). زبان معیار. نشر دانش، ۴(۱۶)، ۲۱-۱۶.
- عالی عباس آباد، یوسف. (۱۳۸۵). فرهنگ درست‌نویسی سخن. تهران: سخن.
- فرهنگستان زبان و ادب فارسی. (۱۴۰۱). دستور خط فارسی. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی. (۱۳۸۷). واژه‌های مصوب فرهنگستان، ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۵. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی. (۱۳۷۸). واژه‌های مصوب فرهنگستان واژه‌های عمومی ۱ و ۲. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- مدرّسی، یحیی. (۱۳۶۸). درآمدی بر جامعه‌شناسی زبان. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ناتل خانلری، پرویز. (۱۳۵۱). دستور زبان فارسی. تهران: بی‌نا.
- نجفی، ابوالحسن. (۱۳۶۱). آیا زبان فارسی در خطر است؟. نشر دانش، ۲(۱۴)، ۱۵-۴.
- نجفی، ابوالحسن. (۱۳۸۱). غلط‌نویسیم. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

www.tabnak.ir

References

- Academy of Persian Language and Literature. (2022). *Persian Orthography*. Tehran: Academy of Persian Language and Literature. [In Persian]
- Ahmadi-Givi, H., & Anvari, H. (1998). *Persian Grammar 1*. Tehran: Fatemi. [In Persian]
- Ali Abbas-Abad, Y. (2006). *Sokhan Correct Writing Dictionary*. Tehran: Sokhan. [In Persian]
- Bahari, R. (2003). *In Plain Language: Notes from the Clean Writing Workshop in Administrative Correspondence*. Tehran: Iranian Research Center for Science Policy. [In Persian]
- Esfandiari, M. (1995). Ugly redundancy. *Ayeneh-ye Pajooheh*, 6(31), 5-32. [In Persian]
- Esmaeli, A. (2015). Nonstandard Linguistic Patterns in Persian Formal Correspondence. *Language Related Research*, 6(7), 1-32. [In Persian]
https://lrr.modares.ac.ir/article_6415.html

- Khaliliardali, V., Hakimazar, M., & Rezaporian, A. (2018). Non-standard patterns in the writing of popular websites from the perspective of linguistic editing principles (verb, noun, and letter). *Journal of literary Criticism and Stylistics Research*, 9(32), 11-42. [In Persian] <https://literature.ihss.ac.ir/Article/10611/FullText>
- Khaliliardali, V., Hakimazar, M., & Rezaporian, A. (2018). Persian Writing in the Most Viewed Websites in Iran from a Technical Editing Point of View. *Pazhūhish-i Żabān va Adabiyyāt-i Farsī*, 15(46), 69-98. [In Persian] <https://sanad.iau.ir/journal/lit/Article/544705?jid=544705&lang=en>
- Modarresi, Y. (1989). *An Introduction to Sociolinguistics*. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian]
- Najafi, A. (1982). Is the Persian language in danger? *Nashr-e Danesh*, 2(14), 4-15. [In Persian]
- Najafi, A. (2002). *Let's Avoid Mistakes*. Tehran: University Publishing Center. [In Persian]
- Natel-Khanlari, P. (1972). *Persian Grammar*. Tehran: N.p. (No publisher) [In Persian]
- Rezaei, V. (2004). What is the standard language and what are its features? *Nameh-ye Farhangestan*, 6(3), 20-35. [In Persian]
- Sadeghi, A. A. (1983). Standard language. *Nashr-e Danesh*, 4(16), 16-21. [In Persian]
- Sadeghi, A. A. (2006). Language varieties. *Ketab-e Mah-e Adabiyat va Falsafeh*, 106-108, 4-17. [In Persian]
- Sami'i Gilani, A. (1988). Local language, colloquial language. *Nashr-e Danesh*, 4, 9-13. [In Persian]
- Sami'i Gilani, A. (1996). *Style Guide of the Encyclopedia of the Islamic World*. Tehran: Foundation of the Islamic Encyclopedia. [In Persian]
- Samii Gilani, A. (2001). *Writing and Editing*. Tehran: SAMT. [In Persian]
- Sarli, N.-Q. (2008). *Standard Persian Language*. Tehran: Hermes. [In Persian]
- Shahdadi, A. (2005). Standard language, definition and signs. *Pazhuhesh va Hoze*, 23-24, 58-81. [In Persian]
- Terminology Committee of the Academy of Persian Language and Literature. (2008). *Approved Terminology of the Academy*, 1997-2006. Tehran: Academy of Persian Language and Literature. [In Persian]

- Terminology Committee of the Academy of Persian Language and Literature. (1999). *Approved General Terminology*, Vols. 1–2. Tehran: Academy of Persian Language and Literature. [In Persian]
- Zolfaghari, H. (2013). *Encyclopedic Dictionary of Letter Writing*. Tehran: Roshdavar. [In Persian]

استناد به این مقاله: اسمعیلی، اصغر. (۱۴۰۴). الگوهای زبانی غیرمعیار فارسی در سایت خبری تابناک. *علم زبان*، ۱۲(۲۲)، ۳۷۲–۳۲۱. doi: 10.22054/l.s.2025.85696.1709

Language Science Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.